

Nr 42.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1951/52 beräkna dels (p. 113) till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 50 000 000 kronor, dels (p. 115) till Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet ett reservationsanslag av 35 000 000 kronor, dels (p. 116) till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet ett förslagsanslag av 6 000 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i en den 30 mars 1951 framlagd proposition (nr 192) angående grunderna för fortsatt stöd åt lin- och hampodlingen föreslagit bland annat, att vissa statliga pristilllägg skola utgå till lin- och hampodlingen. Medel till utbetalande av dylika pristilllägg för 1951 års skörd avsågs emellertid skola äskas först i samband med behandlingen av spørgsmålet om prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under nästa regleringsår.

Därefter har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 27 april 1951 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 207, under åberopande av ett bilagt utdrag av protokollet över jordbruksärenden för samma dag framlagt de förslag till åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, vilka i huvudsak framgå av följande i propositionen lämnade sammanfattning.

Sedan överenskommelse träffats mellan statens jordbruksnämnd, å ena, samt Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk, å andra sidan, angående grunderna för prissättningen å jordbrukets produkter under tiden den 1 september—den 31 december 1951, har Kungl. Maj:t den 27 april 1951 meddelat beslut i prisfrågan. Beslutet innebär ett godkännande av överenskommelsen.

I överenskommelsen framhålles, att en viss omläggning av jordbruksproduktionen är påkallad dels på grund av att möjligheterna att utomlands avsätta mejeriprodukter och ägg avsevärt försämrats, dels på grund av den utomordentligt starka prisstegring, som ägt rum å importerade fodermedel. För att främja en sådan omläggning ha vissa prisjusteringar ansetts erforderliga.

Enligt överenskommelsen skola garantipriserna på vete och råg höjas med fem kronor per deciton utöver den höjning som beslutats den 9 februari 1951. Vidare skola bland annat vissa prishöjningar ske å fabrikspotatis,

kött och fläsk samt grädde och ost. Prisbildningen å ägg avses skola i huvudsak lämnas fri. Priserna å konsumtionsmjölk och smör förutsättas bli oförändrade.

Nu utgående statliga pristillägg å mjölk avses skola bibehållas. I den mån utjämningsavgift uttages vid export av mejeriprodukter skola avgiftsbeloppen överföras till Svenska mejeriernas riksförening för att fördelas i form av pristillägg för mjölk inom sådana områden, där möjligheterna att utnyttja de i överenskommelsen angivna prisförbättringarna äro relativt små.

Överenskommelsen innebär härjämte bland annat att vinst, som uppstår vid export av svenska oljeväxtfröer eller av oljor, som beretts av sådana fröer, skall, i den mån den ej åtgår för att täcka löpande utgifter för clearingkassan för fettråvaror, få användas för att täcka förluster vid export av mejeriprodukter.

Medelsbehovet för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under regleringsåret 1951/52 har — under förutsättning att statliga pristillägg för mjölk utgå enligt oförändrade grunder under hela regleringsåret — beräknats till 94 miljoner kronor, därav närmare 88 miljoner kronor för mjölkpristillägg, 1,25 miljoner kronor för stöd åt 1951 års odling av lin och hampa samt 5 miljoner kronor för diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen. Då en reservation å omkring 60 miljoner kronor av tidigare anvisade medel beräknas komma att föreligga vid regleringsårets ingång, äskas nu ett reservationsanslag å 34 miljoner kronor för ändamålet. Vidare begäres ett reservationsanslag å 105 miljoner kronor till kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet och ett förslagsanslag å 12 miljoner kronor till omkostnader för statlig lagerhållning av vissa jordbruksprodukter. Sistnämnda anslag avses skola få användas även för att täcka kostnaderna för viss beredskapslagring.

Kungl. Maj:t har i enlighet med vad sålunda anförts föreslagit riksdagen att

dels medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som angivits i propositionen;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa priser på brödsäd och oljevaxter av 1952 års skörd i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen angivits;

dels å riksstaten för budgetåret 1951/52 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett reservationsanslag av 34 000 000 kronor;

b) till *Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet* ett reservationsanslag av 105 000 000 kronor;

c) till *Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet* ett förslagsanslag av 12 000 000 kronor;

dels antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.

Ifrågavarande författningsförslag är av följande lydelse.

F ö r s l a g
till
F ö r o r d n i n g
angående reglering av införseln av vissa levande djur
och jordbruksprodukter m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Levande djur och andra varor av de slag som angivas i *bilaga* till denna förordning få icke införas till riket utan särskilt tillstånd.

Vid meddelande av dylikt tillstånd må uppställas sådana villkor för dess tillgodonjutande som prövas vara erforderliga.

2 §.

Införseltillstånd beviljas, såvitt ej Kungl. Maj:t annat föreskrivit, av statens jordbruksnämnd.

Ansökan om införseltillstånd skall avfattas enligt formulär, som fastställs av vederbörande tillståndsmyndighet.

3 §.

När införseltillstånd meddelas, skall därom utfärdas skriftligt bevis, angivande den myckenhet som får införas, den tid under vilken införseln får äga rum och de villkor i övrigt som må hava föreskrivits för tillgodonjutande av tillståndet.

Vid införsel skall tillståndsbeviset företes för tullmyndigheten, som har att på beviset göra anteckning om dagen för införseln, den myckenhet som införes och det land varifrån införseln äger rum.

4 §.

Stadgandet i 1 § första stycket skall icke utgöra hinder för transitering eller annan befordran under tullverkets kontroll eller för uppläggning i frihamn eller å tullager eller provianteringsfrilager; dock må å provianteringsfrilager upplagd vara icke utan medgivande av vederbörande tillståndsmyndighet för varje särskilt fall disponeras annorledes än till fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning.

Ej heller skall stadgandet hava avseende å

a) vara som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden att tullfrihet för densamma åtnjutes eller, i fråga om icke tullpliktig vara, skulle, om den varit tullbelagd, hava åtnjutits enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6, 7 eller 8 § samma förordning; eller

b) vara som enligt föreskrifter, meddelade av generaltullstyrelsen, försändes landvägen över utlandet från en till annan ort inom riket.

Vederbörande tillståndsmyndighet äger meddela allmänna bestämmelser om ytterligare undantag från stadgandet i 1 § första stycket.

5 §.

För i 1 § omförmäld vara som införes till riket och förtullas skall, i den mån Kungl. Maj:t i prisreglerande syfte så förordnar, erläggas avgift (*införselavgift*).

Avgiftens storlek bestämmes av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av statens jordbruksnämnd.

6 §.

Bestämmelserna i 5 § skola icke hava avseende å

a) vara för vilken enligt särskilt stadgande skatt skall utgå vid införsel till riket; eller

b) vara som i föreskriven ordning utlämnas från provianteringsfrilager för fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning.

Beträffande vara som införes under sådana förhållanden att tullfrihet för densamma åtnjutes eller, i fråga om icke tullpliktig vara, skulle, om den varit tullbelagd, hava åtnjutits enligt 5, 6, 7 eller 8 § tulltaxeförordningen skall skyldighet att erlägga införselavgift föreligga allenast såvitt fråga är om återinförsel av vara, vid vars utförande erhållits återbäring av förut erlagd införselavgift.

7 §.

Införselavgift skall erläggas till tullverket i den ordning som är föreskriven beträffande tull. Jämväl i fråga om betalningsanstånd, ställande av säkerhet samt påföljd för dröjsmål med eller uteblivande av betalning skall angående införselavgift gälla detsamma som rörande tull.

8 §.

Återbäring av införselavgift må efter ansökan åtnjutas vid utförsel av varan till utrikes ort eller svensk frihamn; dock må, om varan ej utföres i oförändrat skick, återbäring åtnjutas allenast i den omfattning och på de villkor som Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd bestämmer.

Närmare föreskrifter angående ansökan om återbäring samt prövning av sådan ansökan meddelas av Kungl. Maj:t.

9 §.

Därest särskilda skäl föreligga må Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd meddela befrielse, helt eller delvis,

från skyldighet att erlægga införselavgift så ock medgiva återbäring, helt eller delvis, av sådan avgift jämväl i annat fall än i 8 § sägs.

10 §.

Medel som inflyta genom upptagande av införselavgift skola i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver inlevereras till jordbruksnämnden och enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

11 §.

Till riket inkommen vara som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas må, därest varan ej enligt 13 § eller enligt lagen om straff för olovlig varuinförsel skall vara förverkad samt hinder ej heller eljest möter mot utförsel av varan, under tullkontroll återutföras enligt de föreskrifter som i tullstadgan äro givna för gods anmält till returutförelse.

Vad i första stycket stadgats gäller även om varan är fri från tull eller annan införselavgift eller om anmälan till utförsel icke gjorts inom föreskriven tid.

12 §.

Skall i denna förordning avsedd vara enligt tullstadgan eller lagen om straff för olovlig varuinförsel eller på grund av stadgande i denna förordning säljas å auktion genom tullverkets försorg, må försäljningen ske endast till någon, som erhållit tillstånd varom i 1 § sägs, eller ock under förbehåll att varan återutföres.

Kan försäljning i enlighet med vad sålunda stadgats ej komma till stånd, skall med varan förfaras på sätt Kungl. Maj:t efter anmälan av generaltullstyrelsen förordnar.

13 §.

Den som utan behörig tullangivning eller medelst vilseledande åtgärder till riket inför eller söker införa vara, som enligt denna förordning icke får införas, straffes med dagsböter.

Vara som någon i strid mot denna förordning olovligen infört eller sökt införa skall förklaras förverkad jämte emballage eller kärl vari den förvaras. Kan egendom som sålunda skolat förklaras förverkad ej tillrättas, gälde den brottslige dess värde. Framgår av omständigheterna att brottet skett av förbiseende, må av domstolens prövning bero, huruvida förverkandepåföljd skall inträda.

I fråga om åtal för förseelse, som avses i första stycket, och talan om förverkande av gods eller värde på grund av föreskrifterna i andra stycket ävensom beslag av gods, som kan antagas vara förverkat, och förfarandet med beslagtaget gods skall vad i allmänhet är stadgat om olovlig införsel av tullpliktig vara äga motsvarande tillämpning.

14 §.

Den som bryter mot villkor för tillgodonjutande av tillståndsbevis eller i strid mot stadgandet i 4 § första stycket disponerar å provianteringsfri-lager upplagd vara annorledes än till fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning straffes med dagsböter.

15 §.

Böter ävensom försäljningssumma för förverkat gods samt belopp som utgivits i stället för sådant gods tillfalla kronan.

16 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande tillståndsmyndighet.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1951.

Genom förordningen upphävas

kungörelsen den 14 juni 1933 (nr 343) angående reglering av införseln av havregryn och havremjöl;

kungörelsen den 23 februari 1934 (nr 24) angående reglering av införseln av ägg;

förordningen den 18 maj 1934 (nr 153) om införselavgift å havre och majs, jämte vissa andra fodermedel;

kungörelsen den 5 oktober 1934 (nr 490) angående utsträckt tillämpning av kungörelsen den 23 februari 1934 (nr 24) angående reglering av införseln av ägg;

kungörelsen den 21 augusti 1935 (nr 493) angående reglering av införseln av vete och råg samt därav beredda produkter;

kungörelsen den 21 augusti 1935 (nr 496) angående reglering av införseln av havre och majs samt vissa andra fodermedel;

kungörelsen den 30 december 1936 (nr 647) med vissa bestämmelser angående införsel av hästar;

kungörelsen den 30 juni 1937 (nr 648) angående reglering av införseln av slaktdjur samt kött och fläsk;

kungörelsen den 30 juni 1937 (nr 660) angående reglering av införseln av mjölk och mejeriprodukter;

kungörelsen den 1 augusti 1940 (nr 755) angående reglering av införseln av matärter m. m.; samt

kungörelsen den 14 mars 1941 (nr 217) angående reglering av införseln av bönor.

Där i författning förekommer hänvisning till stadgande i någon sålunda upphävd författning, skall hänvisningen i stället avse motsvarande stadgande i denna förordning.

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 498 av herr *Persson, Helmer*, och herr *Öhman* samt II: 635, likalydande, av herr *Karlsson* i Stuvsta *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte *dels* medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som i propositionen angivits, men med de ändringar som föreslagits i motionerna, *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa priser på brödsäd och oljeväxter av 1952 års skörd först sedan i motionerna förordade förhandlingar med jordbrukets organisationer ägt rum, *dels* å riksstaten för budgetåret 1951/52 under nionde huvudtiteln anvisa a) till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 233 miljoner kronor, b) till Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet ett reservationsanslag av 104 miljoner kronor, c) till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet ett förslagsanslag av 12 miljoner kronor, *dels ock* antaga det genom propositionen framlagda förslaget till förordning angående reglering av införseln av vissa djur och jordbruksprodukter *m. m.*;

2) I: 499 av herr *Mannerskantz m. fl.* och II: 634, likalydande, av herr *Hæggblom m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 207 angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område måtte förordna åtgärdernas utformning i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslagits i motionerna;

3) I: 500 av herr *Pettersson, Georg*, och II: 636, likalydande, av herr *Ahlsten m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att jämväl Visby nomineras som prisort för spannmål;

4) I: 501 av herr *Nilzon, Ivar, m. fl.* och II: 641, likalydande, av herr *Svensson* i Stenkyrka *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen ville uttala, att riksdagen icke har något att erinra mot att det hittills tillämpade systemet beträffande organisationen av odlingen av oljeväxter fortbestår ytterligare ett år, samt att riksdagen finner det lämpligt, att förnyade överläggningar rörande omorganisationen med det snaraste upptagas mellan statens jordbruksnämnd och Sveriges oljeväxtodlares centralförening;

5) I: 502 av herr *Niklasson m. fl.* och II: 637, likalydande, av herr *Adolfsson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte uttala sig för att ett friare prisregleringssystem för brödspannmål i överensstämmelse med i motionerna angivna riktlinjer måtte införas;

6) I: 503 av herr *Jansson m. fl.* och II: 639, likalydande, av herr *Ericsson* i Näs *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte uttala sig för att en clearing mellan smör och margarin med det snaraste skall införas på den inhemska marknaden;

7) I: 504 av herr *Jansson* och herr *Karlsson, Fritiof*, samt II: 638, likalydande, av herr *Pettersson* i Norregård *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta att körinjebidrag till mejerier skall utgå under

produktionsåret 1951/52, samt att riksdagen till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område måtte anvisa ett förslagsanslag av 34 miljoner kronor, ur vilket anslag medel till körlinjebidrag skola utgå;

8) I: 505 av herrar *Ohlon* och *Spetz* samt II: 640, likalydande, av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en skyndsam utredning av problemet huru man bäst skall kunna åstadkomma en sådan differentiering av mjölkpriset, att i första hand de mindre jordbruken, som på grund av naturliga förutsättningar äro särskilt beroende av mjölkproduktionen, kunna erhålla en rättvis andel av compensationen för de höjda arbetskostnaderna utan att en nödvändig anpassning av mjölkproduktionen till marknadsläget äventyras samt att vad i motionerna anförts måtte beaktas vid utredningen;

9) II: 633 av herr *Lundberg*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta *dels* att hos Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam utredning och förslag till nya eller förändrade grunder för beräkning av jordbrukskalkylen, med särskild hänsyn till de mindre jordbrukarnas socialekonomiska problem, samt en vidgad sammansättning av de prövande instanserna i prisfrågor etc. med hänsyn till de i motionen anförda synpunkterna, *dels* att förslaget till förordning angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter för närvarande icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd, *dels* att vid de kommande förhandlingarna med jordbrukets organisationer de i motionen anförda synpunkterna angående priser, produktionsinriktning etc. av Kungl. Maj:t och jordbruksnämnden måtte beaktas, *dels* att standardiseringen av konsumtionsmjölken måtte avskaffas samt, om det erfordras, genom statliga subventioner förhindras att priset på densamma därigenom behöver höjas och anvisa erforderliga anslag därför, *dels ock* att i övrigt godkänna de i propositionen nr 207 under punkterna a), b) och c) föreslagna anslagen å riksstaten för budgetåret 1951/52 under nionde huvudtiteln;

10) II: 642 av herr *Andersson* i Dunker *m. fl.*, i vilken motion hemställts, att riksdagen måtte *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att genomföra en clearing till mindre gynnade jordbruksområden på sätt i motionen förordats och *dels* i övrigt beakta vad i motionen anförts;

11) II: 643 av herrar *Lindström* och *Andersson* i Ryggestad, vari hemställts, att riksdagen måtte anhålla hos Kungl. Maj:t *dels* att vid nästkommande förhandlingar med jordbrukets organisationer söka uppnå sådan överenskommelse att även det s. k. allmänna mjölkpristillägget oavkortat kommer Norrland och därmed jämförliga områden i Dalarna och Värmland till godo, *dels ock* att medgiva Svenska mejeriernas riksförbund rätt att efter i motionen angivna riktlinjer försälja konsumtionsmjölk med högre fetthalt än 3 procent.

Vidare har till utskottet inkommit en den 16 maj 1951 dagtecknad framställning från styrelsen för Sveriges oljeväxtodlares centralförening.

I propositionen har lämnats en närmare redogörelse för *dels* prissättningen på jordbrukets produkter för regleringsåret 1950/51 (s. 9—12), *dels*

förkalkylen rörande jordbrukets inkomster och kostnader under produktionsåret 1951/52 (s. 12—24), *dels* överläggningarna med jordbrukets organisationer om prissättningen (s. 24—28), *dels* jordbruksnämndens förslag angående jordbruksregleringen under regleringsåret 1951/52 (s. 28—70), *dels* statens priskontrollnämnds yttrande (s. 71—73), *dels* Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågorna (s. 73), *dels* stödet åt 1951 års odling av lin och hampa (s. 73—76), *dels* ock förslag till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland (s. 76). Därjämte ha vid propositionen fogats promemorior med översikt över hittills vidtagna regleringsåtgärder på jordbrukets område m. m. Utskottet torde i angivna delar få hänvisa till propositionen.

Departementschefen.

Departementschefen har anfört följande.

»Världsproduktionen av livsmedel var under år 1950 förhållandevis god. Försörjningsläget har därför även i flertalet länder utvecklats i gynnsam riktning.

För vårt eget lands del måste försörjningsläget i fråga om livsmedel anses tillfredsställande, särskilt om man ser på produktionen i dess helhet. Enligt gjorda beräkningar motsvarar nämligen produktionen under innevarande regleringsår hela det inhemska konsumtionsbehovet av jordbruksprodukter i kalorier räknat. Härav representera emellertid omkring 3 procent en produktion, som kan beräknas härröra från importerade fodermedel.

Att jordbruksproduktionen sålunda förslår till att täcka det inhemska konsumtionsbehovet betyder emellertid ej att full behovstäckning föreligger på samtliga områden. Tvärtom föreligga överskott på några områden men underskott på andra. I fråga om ägg och mejeriprodukter, särskilt smör, ha under år 1950 betydande kvantiteter avsatts på den utländska marknaden. Beträffande socker, kött och fläsk ha å andra sidan förelegat underskott, vilka måst täckas medelst import. Vidare har såsom redan antytts förekommit en ej oväsentlig import av utländska fodermedel, vilken till största delen gått till ägg- och mjölkproduktionen. Vad slutligen brödsäden angår har 1950 års skörd ungefärligen motsvarat det löpande inhemska konsumtionsbehovet.

Vid utformningen av de prisreglerande åtgärderna för det kommande produktionsåret är det — vid sidan av önskemålet om en försörjningsmässigt tillfredsställande produktion — framför allt två faktorer, som påkalla uppmärksamhet. Den ena är den ogynnsamma utveckling, som ägt rum i förhållandet mellan import- och exportpriserna på vissa jordbruksprodukter. Den andra är den försämring, som inträtt i fråga om de tidigare relativt goda exportmöjligheterna för animaliska produkter.

Vad först angår prisutvecklingen på världsmarknaden har denna, särskilt vad angår vegetabilier, blivit en annan än som kunde förutses ännu våren 1950. Främst till följd av det spända internationella läget ha världsmarknadspriserna under den senaste tiden stigit mycket kraftigt för vissa varor,

framför allt spannmål och fodermedel. Detta har haft till följd att priserna på dylika varor, vilka redan förut legat ej oväsentligt över den inhemska prisnivån, nu nått upp till en höjd, som i vissa fall närmast sig dubbla den inhemska prisnivån. Eftersom all import av dessa varor sker genom Svenska spannmålsaktiebolaget, vilket sedan utförsäljer varorna till priser, anpassade efter den svenska nivån, har denna utveckling medfört mycket betydande förluster för det allmänna. Även för socker och fläsk, där likaledes underskott föreligger på den inhemska marknaden, ligga importpriserna åtskilligt över de svenska. Å andra sidan ha goda priser erhållits för den export av olja och oljeväxtfrö, som kunnat ske tack vare den inhemska oljeväxtodlingen. Det höga prisläget för vegetabiliska fettvaror har dock medfört att vi även vid den import av vissa fettvaror, som äger rum särskilt för margarinindustrins räkning, fått betala priser, som legat betydligt över de tidigare gällande. Effekten av prisstegringen kan sålunda för oljeväxtodlingens del närmast sägas ha varit den, att utbytet av här i landet odlade fettråvaror mot fettvaror av andra slag fått ske på en högre prisnivå men på i realiteten tämligen oförändrade villkor. Vad till slut gäller ägg och mejeriprodukter, där såsom nyss nämnts exportöverskott föreligga, ha exportpriserna för ägg i allmänhet motsvarat eller överstigit den inhemska producentprisnoteringen, medan exportpriserna för smör i regel legat under den inhemska prisnivån.

Vad den andra faktorn angår vill jag här endast erinra om att exportmöjligheterna på det land, som hittills utgjort den största avnämanen av ägg och smör, nämligen Västtyskland, för närvarande äro ytterst små och att det är ovisst, i vad mån en förbättring härvidlag kan inträda i fortsättningen.

Redan i propositionen nr 76 till detta års riksdag angående utformningen av de prisreglerande åtgärderna för återstoden av innevarande regleringsår betonade jag, att flera skäl talade för en sådan justering av prisrelationerna mellan olika jordbruksprodukter, som kunde vara ägnad att minska den ojämnhet i fråga om självförsörjningsgraden beträffande dylika produkter, som utvecklats sig under de senare åren. Jag framhöll därvid bland annat även, att givetvis intet kunde vara att erinra mot att jordbruksproduktionen ökades så att ett exportöverskott uppkomme inom någon eller några produktionsgrenar, förutsatt att denna export kunde ske till lönande priser och att icke andra grenar av jordbruksproduktionen därigenom hölles tillbaka, så att import till ofördelaktiga priser framtvingades. Att exportera vissa jordbruksprodukter till priser, vilka icke täckte produktionskostnaderna sådana dessa kommo till uttryck i den inhemska prissättningen, samtidigt som man nödgades importera andra jordbruksprodukter med stöd av statsmedel, syntes däremot innebära en ur allmänna synpunkter icke önskvärd snedvridning av jordbrukets produktionsinriktning. Dessa synpunkter ha enligt mitt förmenande erhållit ökad betydelse genom den ur vår synpunkt ogynnsamma utveckling av pris- och avsättningsförhållandena på världsmarknaden, som ägt rum under den senaste tiden.

Försörjningsprogrammet för det kommande regleringsåret torde, liksom fallet varit under de senaste åren, böra utformas med utgångspunkt från att livsmedelsbehovet i största möjliga utsträckning bör täckas genom inhemsk produktion. Härjämte bör man emellertid med hänsyn till de förhållanden, som nyss berörts, eftersträva en sådan förskjutning i produktionsinriktningen, som ökar självförsörjningsgraden på de områden, där underskott nu föreligger, och samtidigt reducerar överskotten av sådana produkter, beträffande vilka svårigheter föreligger att vinna avsättning utomlands till tillfredsställande priser. Genom en dylik förskjutning — vilken i förhållande till den totala jordbruksproduktionen endast behöver bli av relativt ringa omfattning — kan vinnas dels en ur ekonomiska synpunkter mera ändamålsenlig inriktning av produktionen, dels en ökning av självförsörjningsgraden och en minskning av jordbrukets beroende av en i nuvarande läge mycket oviss exportmarknad.

Med utgångspunkt från de synpunkter, som nu berörts, kan beträffande den önskvärda utvecklingen inom olika produktionsgrenar mera allmänt anföras följande. Vad först gäller brödsäden är den år 1950 med höstsäd besädda arealen ej oväsentligt mindre än motsvarande areal närmast föregående år och avsevärt mindre än den genomsnittliga arealen åren före kriget. Arealminskningen i förhållande till år 1949 torde väl delvis bero på de ogynnsamma väderleksförhållanden, som rådde hösten 1950. Även om hänsyn tages därtill synes dock en klar tendens till minskning av brödsädsodlingen föreligga. Både ur inhemska försörjningssynpunkter och med hänsyn till förhållandena på världsmarknaden förefaller det angeläget, att denna tendens skall brytas och att brödsädsodlingen åter skall bringas upp till en areal, som i första hand är fullt tillräcklig för det inhemska konsumtionsbehovet och om möjligt även därutöver erbjuder en viss reserv. Med hänsyn härtill bör en ökning av odlingen av vårvete under innevarande år eftersträvas.

Jämväl fodersädsarealen har under de senaste åren visat en tillbakagående tendens. En ökning av fodersädsodlingen är emellertid nu av flera skäl angelägen. Dels skulle nämligen därigenom behovet av importerade fodermedel minskas, dels skulle, i den mån en övergång sker från vallodling till fodersädsodling, risken för avsättningssvårigheter beträffande smörproduktionen minska.

I fråga om sockerbetsodlingen har den tecknade arealen i kalkylen beräknats komma att uppnå och till och med något överstiga 1950 års i och för sig ganska höga siffra men dock allttjämt bli mindre än vad som erfordras för att täcka den inhemska konsumtionen.

Beträffande produktionen av mjölk och matfett har jordbruksnämnden under förutsättning av normal skörd räknat med en obetydligt minskad kostam men med en viss fortsatt ökning av avkastningen per ko. Sammanlagt beräknas produktionen av mjölk och mejeriprodukter komma att bli något större än produktionen under innevarande regleringsår. Ur försörjningssynpunkt inger läget på detta område därför ej några farhågor. De

problem, som kunna väntas uppkomma här, gälla i stället, såsom i det följande skall beröras, avsättningen av smörproduktionen. Då samtidigt brist föreligger på nötkött, är en utvidgning av göddjursproduktionen önskvärd. Därigenom skulle nämligen underskottet i fråga om nötkött kunna minskas. En sådan utvidgning skulle även kunna medföra en begränsning av framställningen av mejeriprodukter och därigenom minska de avsättningssvårigheter, som eljest kunna uppkomma.

Oljeväxtodlingen torde komma att överstiga fjolårets siffra. I den nu uppgjorda totalkalkylen har man räknat med att odlingen innevarande år skulle komma att stiga till omkring 195 000 hektar eller närmare 25 000 hektar mer än år 1950. Denna siffra är visserligen osäker, eftersom den beträffande de vårsådda oljeväxterna endast utgör en prognos och beträffande de höstsådda oljeväxterna bygger på ett antagande om normal utvintring. I betraktande av de höga priser, som för närvarande betalas på världsmarknaden för vegetabiliska oljor, synes intet vara att erinra emot en dylik utvidgning av oljeväxtodlingen.

Vad äggproduktionen beträffar har denna, såsom redan nämnts, under innevarande regleringsår varit ej oväsentligt större än konsumtionen. För denna produktion åtgår en väsentlig del av de fodermedel, som nu importeras till mycket höga priser. En begränsning av denna produktion är därför motiverad. Jämväl de nyss berörda avsättningssvårigheterna göra en sådan begränsning önskvärd. De prishöjningar å fodermedel, som vidtagits under de senaste månaderna, torde även komma att verka i denna riktning. Det må framhållas att verkningarna av prishöjningarna på fodermedel givetvis komma att bli mindre kännbara för den del av äggproduktionen, som sker inom det egentliga jordbruket och sålunda till stor del är baserad på hemmaproducerat foder, än för den del, vilken så gott som helt bygger på köpfoder.

Vad till slut angår försörjningen med köttvaror torde vissa underskott komma att föreligga beträffande såväl nötkött som fläsk. En produktionsökning på dessa båda områden är därför angelägen. Vad fläsket beträffar förutsätter en sådan ökning givetvis att fodersäd finnes att tillgå i tillräckliga mängder och till rimligt pris. En utvidgning av fodersädsodlingen är även med hänsyn härtill angelägen.

Sammanfattningsvis vill jag beträffande produktionens storlek och inriktning ånyo understryka att den trygghet i försörjningshänseende, som jordbruksproduktionens nuvarande storlek erbjuder, i och för sig måste hälsas med tillfredsställelse men att de pris- och avsättningsförhållanden, som nu råda på världsmarknaden, göra en förskjutning av produktionen i riktning mot bättre balans mellan olika produktionsgrenar och mot ett bättre utnyttjande av de föreliggande ekonomiska förutsättningarna påkallad.

Såsom jordbruksnämnden påpekat erbjuder en produktion av den storlek, som under förutsättning av normala väderleksförhållanden synes kunna påräknas för nästa regleringsår, icke någon sådan marginal, som i 1947 års jordbruksbeslut ansetts önskvärd för undvikande av avsättningssvårigheter.

Det torde med anledning därav vara lämpligt att ånyo erinra om att statsmakterna enligt sagda beslut ej skola ikläda sig någon garanti för avsättningen av eventuella exportöverskott och sålunda ej heller någon absolut garanti för att en viss prisnivå skall kunna hållas. Jag vill vidare framhålla, att det i sagda beslut understrukits att statsmakterna med hänsyn till risken för avsättningssvårigheter böra iakttaga försiktighet vid medgivandet av import av utländska fodermedel.

I överensstämmelse med vad som varit brukligt under senare år har även innevarande vår upprättats en särskild prognos angående jordbrukets inkomster och kostnader under det kommande regleringsåret. Prognosen, vilken upprättats av de s. k. kalkylsakkunniga och granskats bland annat inom jordbruksnämndens råd, utvisar ett kalkylmässigt underskott å cirka 209 miljoner kronor.

Det förtjänar påpekas, att vissa erinringar mot kalkylen framställts vid granskningen inom jordbruksnämndens råd. Enligt några rådsledamöter skulle sålunda mjölkproduktionen ha upptagits med alltför hög siffra och inkomstunderskottet alltså vara större än vad kalkylen utvisade. Andra rådsledamöter åter ha hävdade, att arbetskostnadsposten upptagits till för högt belopp på grund av att avgången av arbetskraft från jordbruket underskattats samt till följd av det sätt, på vilket den nya semesterlagstiftningen fått påverka denna post. Slutligen har från något håll uttalats, att jordbrukets kostnader för traktorer i kalkylen uppskattats till ett högre belopp än som kunde antagas motsvara verkliga förhållandet. Även på vissa andra punkter ha erinringar framställts av skilda rådsledamöter.

Vissa av de anmärkningar, som framställts, gälla belopp av en storleksordning, som ej oväsentligt skulle påverka kalkylens slutresultat. De kalkylsakkunniga ha emellertid, sedan de ånyo prövat sina beräkningar, ej funnit anledning frångå dessa. Med hänsyn till det läge, vari jordbrukets prisregleringsfrågor nu befinna sig, anser jag det icke erforderligt att ingå i prövning av anmärkningarna. Jag vill emellertid framhålla att den osäkerhet, som föreligger beträffande flera viktiga kalkylposter, gör det önskvärt att ett säkrare underlag skall erhållas för de kalkyler, som kunna komma att upprättas i det följande. Jag avser härmed särskilt frågan om volymen av arbetskraftsavgången inom jordbruket och de därmed sammanhängande spörsmålen om åldersfördelningen och sammansättningen i övrigt av jordbrukets arbetskraft samt om storleken av den årliga avgången av arbetskraft från jordbruket. Bland annat med hänsyn härtill finner jag i likhet med jordbruksnämnden och de kalkylsakkunniga det önskvärt, att man i fortsättningen skall använda sig av en basperiod, som ligger närmare dagsläget än vad det hittills använda basåret 1938/39 gör. Jag är dock ej beredd att redan nu taga ställning till frågan om valet av ny basperiod eller till de spörsmål, som uppkomma vid övergången till en ny sådan period. Ej heller anser jag att man redan nu bör taga ståndpunkt i frågan om de beräkningsmetoder, som böra användas vid upprättande av kalkyler för den senare delen av regleringsåret 1951/52.

Vid de överläggningar, som i anslutning till den föreliggande prognosen ägt rum mellan statens jordbruksnämnd, å ena, samt representanter för Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundets Landsbygdens folk, å andra sidan, har man å båda sidor, med hänsyn till ovissheten om pris- och löneutvecklingen efter utgången av år 1951, ansett att frågan om prissättningen å jordbrukets produkter nu ej bör lösas för längre tid än till detta års slut. Vid överläggningarna har vidare uppnåtts enighet om de grunder, som böra tillämpas för prissättningen på jordbrukets produkter under den tid, varom sålunda nu är fråga, eller tiden den 1 september—den 31 december 1951. Överenskommelsen har godkänts av Kungl. Maj:t genom beslut tidigare denna dag.

Jag vill till en början framhålla, att jag i likhet med jordbruksnämnden och jordbrukets organisationer anser att prissättningen på jordbrukets produkter efter utgången av år 1951 icke bör behandlas redan nu. Med hänsyn till det nära samband, som föreligger mellan detta spörsmål och frågan om utformningen över huvud taget av den ekonomiska politiken under nästa år, synes det nämligen önskvärt att detsamma skall upptagas först längre fram och i ett större sammanhang.

Överenskommelsen synes vidare för den tid, som nu är aktuell, innebära en godtagbar lösning av de föreliggande frågorna och därför böra godkännas av det allmänna.

Det har vid flera tidigare tillfällen — i samband med att överenskommelser träffats angående grunderna för prisregleringen — framhållits att överenskommelserna ej böra utgöra hinder för det centrala regleringsorganet att vidtaga sådana prisjusteringar, som äro påkallade ur försörjningssynpunkt. Detsamma bör självfallet gälla även för den tid, som nu är i fråga. Liksom tidigare böra emellertid dylika prisjusteringar om möjligt avvägas så att relationen mellan inkomst- och kostnadssumman i kalkylen icke påverkas. Det bör också eftersträvas att justeringarna skola medföra minsta möjliga inkomstförskjutning mellan olika grupper av jordbrukare. Innan beslut fattas om dylika justeringar böra överläggningar på lämpligt sätt äga rum med jordbrukets organisationer.

I den mån priserna på sådana jordbruksprodukter, som icke äro föremål för statlig prissättning, sänkas utan ingripande från myndigheternas sida böra statsmakterna däremot, i överensstämmelse med vad som hittills gällt, icke ha skyldighet att kompensera prissänkningarna genom prishöjningar på andra produkter.

I anslutning till vad som gällt under senare år och med hänsyn till ovissheten om den blivande ekonomiska utvecklingen och det framtida försörjningsläget torde Kungl. Maj:t liksom hittills böra äga befogenhet att inom den anslagsram, som kan komma att anvisas, handhava jordbruksregleringen och vidtaga av omständigheterna påkallade ändringar i densamma. Skulle det befinnas erforderligt att taga i anspråk statsmedel utöver vad riksdagen ställt till förfogande, bör frågan självfallet underställas riksdagen.

Kungl. Maj:ts nu nämnda befogenhet torde böra gälla hela det kommande regleringsåret. Jag förutsätter härvid givetvis, att förslag rörande utformningen av regleringsåtgärderna för tiden den 1 januari—den 31 augusti 1952 skall föreläggas riksdagen så snart detta blir möjligt.

Erinras må i detta sammanhang att de grundläggande av riksdagen antagna regleringsförfattningarna gälla tills vidare. Jordbruksnämnden har framlagt förslag om att bland annat vissa av dessa författningar skola ersättas av en sammanfattande förordning rörande reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. Jag biträder i princip detta förslag, vilket synes vara ägnat att skapa större reda och överskådlighet på förevarande område. Till frågan om den närmare utformningen av förordningen torde jag få återkomma senare.

Övriga av riksdagen lämnade bemyndiganden, vilkas giltighet utgår vid slutet av innevarande regleringsår, torde, där ej annat särskilt angives, böra förlängas för ytterligare ett år.

I samband med uppgörelsen angående grunderna för jordbruksregleringen under tiden januari—augusti 1951 avvecklades flertalet av de pristillägg av olika slag, som dittills utgått i syfte att hålla konsumentpriserna på jordbruksprodukter på en lägre nivå än den, som motsvarar producentpriserna. Av pristilläggen återstå sålunda för närvarande endast ett allmänt mjölkpristillägg å 42,4 öre per kilogram mjölkfett samt de särskilda mjölkpristillägg, som utgå i vissa delar av landet, framför allt Norrland. I den nu träffade överenskommelsen har förutsatts att dessa tillägg skola bibehållas jämväl under tiden september—december 1951. Ehuru det i och för sig varit önskvärt att i vart fall det allmänna mjölkpristillägget kunnat helt avvecklas, delar jag uppfattningen att en sådan åtgärd icke bör vidtagas för den tid som nu är i fråga. I vad mån sådant tillägg bör utgå efter 1951 års slut torde icke nu kunna avgöras. Denna fråga torde få prövas vid de överläggningar angående utformningen av jordbrukspolitiken under senare delen av regleringsåret 1951/52, som böra komma till stånd längre fram.

I propositionen nr 245/1950 angav jag att en sådan import- och exportförening för ägg, som förutsatts i 1947 års principbeslut, bildats samt att en framställning från livsmedelskommissionen om bemyndigande för kommissionen att lämna föreningen i uppdrag att handhava export och eventuell import av ägg vore under Kungl. Maj:ts prövning. Jag uppgav vidare, att förberedande diskussioner förts om bildande av en motsvarande förening för kött och fläsk.

Nämnda framställning från livsmedelskommissionen har numera bifallits av Kungl. Maj:t. Vidare har även en import- och exportförening för kött och fläsk bildats, och jordbruksnämnden har erhållit bemyndigande att lämna sistnämnda förening uppdraget att handhava importen och exporten av köttvaror.

De åtgärder, som sålunda vidtagits, aktualisera åter frågan om slopande

av det nu utgående statliga stödet åt säsongmässig lagring av vissa animaliska produkter. Jag kommer i det följande att förorda, att prisbildningen på ägg skall bli i det närmaste helt fri. Om så blir fallet torde förutsättningar finnas för att avveckla stödet åt säsongmässig lagring av ägg. Kungl. Maj:t torde böra äga befogenhet att vidtaga de åtgärder på detta område, som kunna befinnas påkallade. Vad angår kött och fläsk synes det däremot icke möjligt att nu övergå till samma frihet i prisbildningen. Under sådana förhållanden torde lagringsstödet i fråga om dessa varor ännu ej kunna slopas. I fråga om smör torde lagringsstödet likaså behöva bibehållas under nästa regleringsår. Kungl. Maj:t bör emellertid, i likhet med vad som är fallet under innevarande regleringsår, även beträffande de sistnämnda varugrupperna äga befogenhet att begränsa eller slopa stödet.

Beträffande lagringsstödet omfattning vill jag i detta sammanhang understryka, att stödet icke bör innefatta annat än bestridande av lagringskostnader samt tillhandahållande av rörelsemedel i den utsträckning, som kan befinnas lämplig. Lagringsstödet bör sålunda ej innefatta någon avsättningsgaranti. En sådan garanti skulle för övrigt, i den mån de lagrade kvantiteterna äro avsedda för export, strida mot den av riksdagen fastslagna ståndpunkten, att statsmakterna ej böra lämna någon garanti för avsättningen av eventuella exportöverskott. Ej heller bör stödet innefatta garanti mot försämring av varan under lagringstiden.

Efter denna redogörelse för min allmänna inställning till de föreliggande frågorna torde jag få övergå till att behandla de grunder, som i fortsättningen synas böra tillämpas beträffande jordbruksregleringen.

Vad jag härvid kommer att anföra tager givetvis i första hand sikte på den tid, som överenskommelsen avser, men bör, därest annat ej kommer att beslutas längre fram, gälla även under återstoden av regleringsåret 1951/52.

Brödsädsregleringen.

Jordbruksnämnden har i sitt förslag till utformningen av regleringsåtgärderna i fråga om brödsäd och fodermedel utgått från att Svenska spannmålsaktiebolaget även under nästa regleringsår skall handhava importen av dessa varor. Med hänsyn till den utländska prisnivån och det handelspolitiska läget i allmänhet är det även enligt min uppfattning uteslutet att nu överföra importen och försäljningen av dessa varor från bolaget till det enskilda näringslivet.

Beträffande den inhemska regleringen torde jag först få erinra om att det utfodringsförbud på brödsäd, som gällt alltsedan de första krigsåren, hävdes sommaren 1950. Man förutsåg då, att åtgärden skulle leda till en viss användning av brödsäd för foderändamål. Såvitt nu kan bedömas har utfodringen i vart fall hittills icke mera avsevärt överstigit vad som då beräknades. Härvid är emellertid att märka, att vissa inskränkningar gjorts i fråga om handelsns rätt att förfoga över inneliggande lager av brödsäd,

vilka inskränkningar haft till syfte att hindra försäljning av brödsäd för utfodringsändamål.

Vad angår nästa regleringsår föreligger väl nu i och för sig ingen anledning antaga, att risken för utfodring av brödsäd skall öka. De avsevärda prishöjningar å brödsäd, som beslutats, böra i stället vara ägnade att stimulera till leverans av kvarnduglig brödsäd. Om fodersädsskörden skulle bli svag kan dock detta komma att verka i motsatt riktning. Jag anser emellertid, att man ej på nytt bör införa utfodringsförbudet med mindre så skulle visa sig oundgängligen nödvändigt. Däremot torde de nyss berörda inskränkningarna i fråga om handelns rätt att sälja brödsäd böra bibehållas åtminstone tills vidare.

Beträffande prissättningen å brödsäd torde jag här få erinra om att Kungl. Maj:ts denna dag fattade beslut innebär en höjning av garantipriserna — utöver vad som beslutats den 9 februari 1951 — med fem kronor per deciton för såväl vete som råg.

I fråga om utformningen av prisregleringen för brödsäd har jordbruksnämnden diskuterat olika system. Därvid har nämnden ansett att — förutsatt att man ej skulle bli nödsakad att återinföra utfodringsförbud samt beslag och tvångsavstående — två huvudalternativ kunna komma i fråga. Det ena är att med vissa justeringar bibehålla det system, som tillämpas innevarande regleringsår. Det andra är att övergå till ett system med successivt stigande minimipriser samt ett inlösningsförfarande sommaren 1952. Nämnden har ansett att valet mellan de båda systemen i främsta rummet borde bli beroende på skördens storlek och att avgörandet därför borde träffas först sedan man vunnit kännedom om utfallet av 1951 års brödsädsodling. Blev skörden otillräcklig borde man bibehålla det nuvarande systemet med vissa jämkningar. Blev skörden åter god borde man övergå till det andra systemet.

Jag delar jordbruksnämndens uppfattning beträffande de regleringsystem, som böra kunna komma i fråga. Likaså anser jag att valet mellan dem bör träffas först då skördeutfallet kan överblickas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden att fatta beslut i denna fråga.

För den händelse det nuvarande prisregleringssystemet skulle bibehållas har jordbruksnämnden ansett, att man även bör behålla de nuvarande prisorterna, dock med den avvikelsen att Örebro icke längre bör vara prisort.

Vad denna fråga angår vill jag erinra om att jag vid behandlingen av motsvarande spørsmål våren 1950 framhöll, att den avsedda effekten av den omläggning av regleringssystemet, som då förordades, minskades om prisorterna utvidgades utöver vad statens livsmedelskommission i första hand förordat. Jag ville dock då ej motsätta mig att även Örebro under regleringsåret 1950/51 skulle få utgöra prisort ehuru med ett lägre garantipris än kustprisorterna. Då jordbruksnämnden nu ansett att man på grund av erfarenheterna från innevarande år bör slopa Örebro som prisort, därest det nuvarande systemet skulle bibehållas, biträder jag emellertid nämndens

förslag. Såsom nämnden framhållit torde man för övrigt kunna räkna med att denna åtgärd icke kommer att medföra någon höjning av fraktavdraget för den spannmål, som erfordras för förmalning vid den där befintliga kvarnen.

Vad jordbruksnämnden anfört angående de jämkningar i garantipriserna, som kunna föranledas av valet av regleringssystem, föranleder ingen erinran från min sida.

De spörsmål om justeringar av vissa handelsmarginaler, som jordbruksnämnden berört, torde, i mån av behov, få upptagas av jordbruksnämnden i samråd med priskontrollnämnden.

Handeln och kvarnarna ha hittills regelmässigt erhållit prisfallsersättning för de lager av brödsäd av äldre skörd, som de innehåft vid övergången från ett regleringsår till ett annat. På grund av den prisstegring å brödsäd, som nu avses skola ske, blir givetvis frågan om att utbetala prisfallsersättning ej aktuell. Tvärtom uppkommer en avsevärd vinst å lagren. Såsom jordbruksnämnden framhållit synes det skäligt att denna vinst skall inlevereras till det allmänna. Kungl. Maj:t torde därför, på sätt nämnden föreslagit, böra erhålla riksdagens bemyndigande att föreskriva att företag, som bedriver yrkesmässig rörelse med spannmål, skall till Svenska spannmålsaktiebolaget inbetala prishöjningsavgift för lager av brödsäd av gammal skörd med belopp som motsvarar prishöjningarna per den 1 juni och den 1 september 1951.

Med hänsyn till önskvärdheten av att priserna på höstvete, höstråg och vårvete skola fastställas före höstsådden erhöi Kungl. Maj:t våren 1950 av riksdagen bemyndigande att redan sommaren 1950 fastställa priserna å dessa produktslag för regleringsåret 1950/51. Motsvarande befogenhet torde böra utverkas för nästa regleringsår.

I samband med behandlingen av frågan om utformningen av brödsädsregleringen har jordbruksnämnden även upptagit vissa spörsmål rörande tullavgifter vid import av spannmål. Nämnden har därvid till en början ifrågasatt att spannmålsbolaget på ett eller annat sätt skulle erhålla befrielse från tull vid sådan import av brödsäd, vilken i realiteten har karaktären av ersättning för export av inhemska brödsäd. Såsom även jordbruksnämnden antytt synes emellertid av principiella skäl frihet från tull eller restitution av tull icke lämpligen böra komma i fråga vid dylik import. Där emot tala enligt min mening starka skäl för att spannmålsbolaget med tillämpning av förordningen den 11 juli 1937 om utförselbevis skall äga erhålla utförselbevis för de kvantiteter inhemska brödsäd, som bolaget exporterar.

Jordbruksnämnden har vidare hemställt att tullen för varor under tullstatistiskt nummer 181 tills vidare skulle slopas. Då det synes olämpligt, att tull skall utgå för vissa speciella slag av fodermedel, vilka importeras såsom ersättning för vanligen använda tullfria fodermedel, biträder jag nämndens förslag. Tullfriheten torde, därest riksdagen ej har något att

erinra däremot, få genomföras så snart riksdagens beslut i ärendet föreligger.

Jag biträder slutligen jordbruksnämndens åsikt att den tullfrihet, som nu är medgiven för korn och malt tills vidare till och med den 30 september 1951, bör utsträckas tills vidare intill utgången av nästa regleringsår.

Regleringen av fodersäd och andra fodermedel.

Några ransoneringsbestämmelser i fråga om fodermedel finnas ej för närvarande. Även prisbildningen å fodermedel är i huvudsak fri. För importerad fodersäd ävensom för oljekraftfoder och importerat kli fastställer dock jordbruksnämnden de priser, som skola tillämpas i vissa importhamnar.

Man räknade tidigare med att det skulle vara möjligt för jordbruksnämnden och spannmålsbolaget att genom utförsäljning av importerade fodermedel till fastställda priser åtminstone i viss utsträckning reglera prisbildningen på den inhemska fodersäden. Under innevarande regleringsår har emellertid den starka efterfrågan, som rått på fodermedel, medfört att priserna å inhemska fodersäd tidvis legat avsevärt över dem som spannmålsbolaget tillämpat för importfodermedel.

Hur försörjningsläget beträffande fodermedel kan komma att utveckla sig under nästa regleringsår kan icke med bestämdhet förutses. De höjningar av priserna på spannmål och fodermedel, som redan vidtagits eller som förutsetts i överenskommelsen, böra emellertid vara ägnade att öka den inhemska fodersädsodlingen och samtidigt begränsa efterfrågan.

Jag har bland annat ur denna synpunkt ej haft något att erinra mot vad överenskommelsen innehåller om en ytterligare höjning av priserna på importerade fodermedel. I samförstånd med jordbrukets organisationer har jordbruksnämnden även omedelbart efter det överenskommelsen träffats genomfört en höjning av priset på oljekraftfoder med fem kronor per deciton.

Systemet för saluförande av importerade fodermedel torde böra bibehållas under nästa regleringsår. Vad den inhemska fodersäden angår torde man böra söka att fortfarande lämna såväl handeln som prisbildningen fri. Huruvida detta blir möjligt kommer givetvis att i främsta rummet bli beroende av skördens storlek.

Beträffande prisbildningen å den inhemska fodersäden torde man vidare liksom hittills böra eftersträva att fodersädspriset skall stå i sådant förhållande till brödsädspriset, att risk ej uppstår för utfodring av brödsäd. Möjligheterna att påverka detta pris genom försäljning av importerade fodermedel kunna emellertid komma att bli begränsade. Redan av kostnadsskäl torde man nämligen icke böra räkna med någon ökning av spannmålsbolagets import av fodermedel.

I fråga om prissättningen å importerade fodermedel må för övrigt framhållas, att den statliga subventionen icke bör ökas utöver den subvention, som sker vid nu rådande relation mellan världsmarknadspriser och utför-

säljningspriser här i landet utan i stället om möjligt minskas. Eventuella prisstegringar utomlands böra sålunda i princip få slå igenom i spannmålsbolagets utförsäljningspriser — givetvis med beaktande av vad som förut sagts om kompensation för dylika kostnadsökningar — medan prissäkringar böra användas för att minska spannmålsbolagets kostnader för verksamheten.

Vad jordbruksnämnden anfört angående befogenheten för nämnden att med hänsyn till den differens, som även under nästa regleringsår torde komma att föreligga mellan det inhemska och det utländska priset på fodersäd, uttaga en utjämningsavgift vid en överskottsproduktion av animaliska produkter föranleder ingen erinran från min sida.

Nu utgående fraktbidrag vid transport av fodermedel till Norrland torde, såsom jordbruksnämnden föreslagit, böra bibehållas oförändrade under nästa regleringsår.

Jordbruksnämndens förslag att det inköpspris, som spannmålsbolaget skall tillämpa för oljekraftfoder av svenskt frö, i princip i ej skall vara högre än importpriset för motsvarande utländsk vara, föranleder ingen erinran från min sida.

Oljeväxtregleringen.

Mot de synpunkter, som jordbruksnämnden anfört angående odlingen av vårsådda oljeväxter innevarande år, har jag intet att erinra. Jag kan även godtaga nämndens förslag beträffande grundpriset på dylikt frö. Odlarpriset per kilogram levererat frö med 18 procent vattenhalt torde sålunda böra fastställas för vårraps och vårrybs till 70 öre per kilogram, för vitsenap till 75 öre per kilogram, för oljelin till 80 öre per kilogram och för oljedådra till 65 öre per kilogram. Priserna böra avse frö med en renhetsgrad av 96 eller, för oljelin, 94 procent. De definitiva garantipriserna å oljeväxtfrö av 1951 års skörd, vilka avse till oljefabrikerna levererat frö med 9 procent vattenhalt, torde Kungl. Maj:t senare få fastställa.

För att eventuellt uppkommande överskottspartier av frö av Fiskebysenap, vallmofrö och hampfrö skola kunna tillgodogöras för oljeutvinning, bör jordbruksnämnden vidare äga befogenhet att föranstalta om inlösen av dessa fröslag till priser, som avvägas med hänsyn till oljehalten. Enahanda befogenhet bör tillkomma nämnden även beträffande andra oljehaltiga fröslag, till exempel solros, soja, crambe med flera. I fråga om icke kontraktsodlade fröpartier bör emellertid hinder icke möta mot att inlösningspriserna fastställas till lägre belopp än de priser, som skola utgå till kontraktsodlare.

För att prissättningen på höstsådda oljeväxter skall kunna ske i god tid före sådden, erhöll Kungl. Maj:t våren 1950 bemyndigande att fastställa odlarpriset för höstraps av 1951 års skörd. Motsvarande bemyndigande torde nu böra lämnas beträffande höstraps och höstrybs av 1951 års skörd.

I propositionen nr 245/1950 anförde jag, att frågan om möjligheten och

lämpligheten av att slopa det dittills tillämpade systemet beträffande organisationen av odlingen av oljeväxter och att övergå till ett friare system borde noggrant övervägas till ett kommande år. Jag uttalade vidare, att det borde få ankomma på statens jordbruksnämnd att närmare pröva denna fråga i samråd med representanter för de berörda intressena. På sätt framgår av jordbruksnämndens skrivelse med förslag till regleringsåtgärder ha även överläggningar i frågan ägt rum mellan nämnden och representanter för samtliga berörda intressen. Vid dessa överläggningar har man kommit fram till ett förslag till en viss omorganisation. Förslaget innebär i huvudsak, att det nuvarande centralorganet för organisationen av odlingen, nämligen den s. k. Oljeväxtcentralen, vilken utgjort en avdelning inom Svenska lantmännens riksförbund, skall ersättas av ett nytt centralorgan. Detta skulle utgöras av en särskild ekonomisk förening. I denna skulle som medlemmar ingå oljefabrikerna samt odlarna, Sveriges lantbruksförbund och spannmålsaktiebolaget med en sådan fördelning av andelarna och representationen i styrelsen, att fabrikerna och odlarna skulle få lika stort inflytande. Lantbruksförbundet och spannmålsbolaget skulle vardera ha en representant i styrelsen. Ordföranden i styrelsen skulle utses av jordbruksnämnden. Det allmänna skulle sålunda genom styrelsens ordförande och spannmålsbolagets representation i föreningen få utslagsröst i föreningen. Den sålunda föreslagna omorganisationen, vilken tillstyrkts av samtliga de i överläggningarna deltagande, synes ägnad att undanröja de väsentligaste av de anmärkningar, som riktats mot det nuvarande systemet. Jag biträder därför förslaget. Sedan det nya organet trätt i verksamhet torde det få ankomma på detta att i första hand pröva, vilka ytterligare förändringar som kunna vara påkallade.

Potatisregleringen.

I fråga om fabrikspotatis innebär Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan, enligt vad förut nämnts, att odlarpriset höjs med 7 öre per hektoliter och stärkelseprocent.

Jag torde få erinra om att Kungl. Maj:t den 22 september 1950 bemyndigat statens jordbruksnämnd att med Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. träffa överenskommelse om föreningens inköp och försäljning av potatisstärkelse under tiden den 1 oktober 1950—den 30 september 1951 i huvudsaklig överensstämmelse med upprättat förslag till avtal. Sådant avtal har senare träffats mellan jordbruksnämnden och föreningen. Kungl. Maj:t har emellertid vid sitt bemyndigande gjort förbehåll om att den i avtalets 7 § av jordbruksnämnden gjorda utfästelsen vinner riksdagens godkännande. Avtalet innebär, bland annat, att föreningen inköper den myckenhet potatisstärkelse, som framställs enligt meddelade tillverkningslicenser å högst 300 000 deciton, med undantag av vad som erfordras till husbehov för tillverkaren och dennes potatisleverantörer. Enligt 7 § i avtalet åtager sig nämnden — under förutsättning av statsmakternas god-

kännande och om avtalet icke skulle komma att förnyas för tillverkningsåret 1951/52 — att vidtaga eller föranstalta om åtgärder från statens sida, vilka bereda föreningen möjlighet att erhålla dels minst 65 kronor 25 öre per deciton för den 1 oktober 1951 inneliggande lager av extra prima, prima och ej fullt prima potatismjöl, dock med avdrag av 30 000 deciton, dels ersättning för ränte- och lagringskostnader enligt i avtalet angivna grunder i avseende å inneliggande lager av extra prima, prima och ej fullt prima potatismjöl, utom 30 000 deciton, under tre månader, räknat från och med den 1 oktober 1951.

De enligt 7 § av jordbruksnämnden gjorda åtagandena torde nu böra underställas riksdagen.

Vad nämnden i övrigt anfört angående potatisregleringen föranleder ingen erinran från min sida.

Äggregleringen.

I fråga om äggproduktionen innebär Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan att äggpriset skall vara i det närmaste helt fritt. Vad angår den närmare utformningen av äggregleringen har jordbruksnämnden föreslagit att det allmänna i fortsättningen icke skall lämna garanti för något bottenpris på ägg samt att priserna skola få vara fria intill en viss övre gräns. Såsom lämplig sådan gräns har mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation överenskommit ett producentpris av 3 kronor 75 öre per kilogram. Därvid har emellertid förutsatts att, om denna gräns fastställs, Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd skall äga rätt att uttaga utjämningsavgift vid export av ägg, för den händelse äggproduktionen i fortsättningen skulle visa överskott samtidigt som en marginal föreligger mellan fodermedelspriserna inom och utom landet.

Vad jordbruksnämnden sålunda föreslagit synes böra godtagas. Jag har ej heller något att erinra mot vad nämnden anfört angående det sätt, på vilket den övre prisgränsen bör skyddas, eller angående de allmänna riktlinjer, efter vilka export- och importföreningen för ägg bör bedriva sin verksamhet.

Jordbruksnämnden har slutligen föreslagit, att den år 1942 inrättade clearingkassan för ägg och äggprodukter skall avvecklas samt att den behållning, som inestår å kassan sedan de av statsverket förskotterade rörelsemedlen återlevererats, skall överföras till nyssnämnda förening för att av föreningen användas efter samma grunder som de medel, vilka tidigare överförts till föreningen från jordbruksnämnden. Jag biträder jämväl detta förslag.

Köttvaruregleringen m. m.

Såsom tidigare berörts torde under nästa regleringsår underskott komma att föreligga beträffande både kött och fläsk. En betydande import av dessa varor synes därför bli nödvändig. Då världsmarknadspriset å fläsk ligger avsevärt över den inhemska prisnivån och även importpriset å kött åtminstone i en del fall kan komma att ligga över det inhemska, torde det

alltjämt icke vara möjligt att övergå till helt fri prisbildning på köttvaror. Jag förordar därför att, såsom jordbruksnämnden föreslagit, prisregleringen på köttvaror tills vidare skall bibehållas och utformas i huvudsak på samma sätt som under innevarande regleringsår. Under sådana förhållanden torde jämväl, såsom redan angivits, det statliga lagringsstödet för köttvaror böra bibehållas. I överensstämmelse med vad som gäller under innevarande regleringsår torde sådant stöd böra utgå därest priset för någon varugrupp understiger den fastställda medelprisenivån med mer än 10 procent.

Jag har redan förut nämnt, att jag ej haft något att erinra mot att importen av köttvaror överlämnas åt den förening, som bildats för ändamålet. De vinster och förluster, som kunna uppstå vid denna import, torde i första hand böra utjämnas inom föreningen. Visar rörelsen i sin helhet förlust på grund av alltför stor differens mellan importpriserna och de inhemska priserna, bör förlusten få täckas ur clearingkassan för kolonialvaror. Jag vill erinra om att denna kassa redan nu användes för clearing av priserna på importerade köttvaror. Däremot är jag ej nu beredd att taga ställning till frågan om dispositionen av eventuellt uppkommande vinst å importen. Skulle — vilket i och för sig är mindre sannolikt — föreningens import under instundande regleringsår till följd av förhållandet mellan importpriserna och de inhemska priserna utvisa vinst, torde därför denna vinst böra inlevereras till jordbruksnämnden och frågan om dispositionen av medlen avgöras senare.

Det stöd, som för närvarande utgår till ullproduktionen, har på grund av den kraftiga stegringen av ullpriset fått minskad betydelse. Då fårstammen alltjämt fortsätter att minska anser jag dock att stödet bör behållas. Bidraget torde böra utgå med samma belopp som under innevarande budgetår eller 1 krona per kilogram.

Regleringen av handeln med mjölk, mejeriprodukter och fettvaror.

Såsom förut antytts torde de nu gällande statliga regleringsåtgärderna på detta område, vilka främst avse att reglera fetthalten i mjölk och vissa andra mejeriprodukter, i stort sett böra bibehållas oförändrade. Det bör emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att under hänsynstagande till utvecklingen av det ekonomiska läget och försörjningsläget besluta om åtgärdernas fortsatta bestånd eller om de ändringar däri, som kunna anses påkallade.

Vad särskilt angår standardiseringen av konsumtionsmjölken vill jag erinra om att en höjning av mjölkens fetthalt med 0,5 procent enligt vad jordbruksnämnden framhållit skulle betyda att salupriset på mjölken skulle behöva höjas med 4 å 5 öre per liter. Det förefaller mig icke sannolikt, att mjölk till ett dylikt pris skulle röna någon större efterfrågan i nuvarande läge. Det är vidare att märka att endast en mindre del av mejerierna äger den tekniska utrustning, som erfordras för att saluhålla mjölk med två olika fetthaltsgrader. Då en generell höjning av mjölkens fetthalt icke torde böra komma i fråga, kan ett medgivande att vid sidan av mjölk med den

nuvarande fetthalten av 3 procent saluhålla mjölk med högre fetthalt icke väntas få någon nämnvärd betydelse för lösandet av de aktuella överskottsproblemen inom förevarande område.

Enligt den mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation träffade överenskommelsen skola för tiden efter utgången av innevarande regleringsår vissa åtgärder vidtagas i syfte att delvis utjämna verkningarna av den relativa förskjutning av jordbrukspriserna, som påkallas av marknadsförhållandena, och därjämte påskynda produktionsomläggningen. Dessa åtgärder bestå till en början däri att de merinkomster, som erhållas genom prishöjningen på grädde och ost, skola av riksföreningen fördelas på den mjölk, som inväges inom områden där möjligheterna att utnyttja de i överenskommelsen angivna prisförbättringarna äro relativt små. Vidare skola enligt överenskommelsen även de utjämningsavgifter, som kunna komma att utgå vid export av mejeriprodukter efter den 31 augusti 1951, överföras till riksföreningen för att användas för nyssnämnda ändamål.

Mot vad sålunda föreslagits synes icke något vara att erinra. Anordningen bör dock betraktas som en åtgärd av tillfällig art under övergångstiden till dess den erforderliga omställningen av produktionen kommit till stånd. Det torde få ankomma på riksföreningen att upprätta förslag till fördelningen av medlen. Förslaget bör därefter underställas jordbruksnämnden för godkännande.

Kungl. Maj:ts förut denna dag meddelade beslut i jordbrukets prisfrågor innebär vidare bl. a. att allmänt och extra mjölkpristillägg skola utgå med oförändrade belopp under den del av nästa regleringsår, som nu är i fråga. Kostnaderna för utbetalande av dylika tillägg enligt hittillsvarande grunder ha för hela nästa regleringsår beräknats till 87,7 miljoner kronor.

Såsom jordbruksnämnden framhållit kan man icke räkna med att den avsedda ändringen i produktionsinriktningen skall ge något omedelbart större utslag i produktionssiffrorna. Man torde därför, såvida ej exportmöjligheterna skulle förbättras, få räkna med att avsättningssvårigheter beträffande smör komma att uppstå under nästa regleringsår. Enligt överenskommelsen skola de statliga myndigheterna på allt sätt verka för att den produktion av mejeriprodukter, som uppkommer under sagda regleringsår, skall vinna avsättning. I anslutning härtill har överenskommit att vinst, som uppstår vid export av svenska oljeväxtfröer eller av oljor, beredda ur dylika fröer, skall få användas för att täcka förluster på export av mejeriprodukter efter den 31 augusti 1951, i den mån vinsten icke åtgår för att täcka löpande utgifter för clearingkassan för fettråvaror.

Mot dessa punkter i överenskommelsen är enligt min mening intet att erinra. De åtgärder i syfte att ändra produktionsinriktningen, som avses skola vidtagas för nästa regleringsår, kunna, som redan framhållits, självfallet icke väntas omedelbart lösa de avsättningsproblem, som föreligga i fråga om mejeriprodukter. Det synes under sådana förhållanden rimligt, att de statliga myndigheterna skola medverka till att underlätta avsättningen

av ifrågavarande del av produktionen. Det synes likaså skäligt, att den vinst, som kan uppstå vid export av produkter av den svenska oljeväxtodlingen, sedan clearingkassans löpande utgifter täckts, skall få användas för att täcka eventuella förluster vid export av mejeriprodukter. En dylik åtgärd torde icke böra anses utgöra något avsteg från principen, att det allmänna icke bör lämna bidrag till täckande av förluster vid export av en överskottsproduktion, utan bör i stället betraktas som en jordbrukets clearing av vinster och förluster å olika produktionsgrenar.

Oavsett vad som göres för att minska överskottet av smör under nästa regleringsår och för att få avsättning för detta överskott är det emellertid angeläget att man snabbt söker finna avsättning för det smör, som måst upplagras sedan exporten av smör på Västtyskland upphörde. En fortsatt lagring av smöret synes nämligen av skäl som jordbruksnämnden anfört om möjligt böra undvikas. Det kan emellertid för dagen icke med säkerhet avgöras, i vad mån möjlighet finnes att exportera detta smör på andra utlandsmarknader eller vilka priser som kunna erhållas vid en sådan export. Det torde därför nu ej heller vara möjligt att taga definitiv ställning till frågan, vilka åtgärder som från det allmännas sida böra göras för att underlätta en avveckling av smörlagren. Det torde dock vara klart att de priser, som kunna erhållas vid en eventuell export, komma att bli avsevärt lägre än det inhemska priset. Såsom jordbruksnämnden framhållit kan det knappast anses vara rimligt att jordbruket helt skall bära en dylik förlust, samtidigt som under regleringsåret en betydande vinst uppkommit vid export av inhemskt rapsfrö och oljor av sådant frö. Jag förordar därför att, i likhet med vad som föreslagits för nästa regleringsår, medel från clearingkassan för fettvaror skola få användas till täckande av ifrågavarande förluster, dock endast inom ramen för de vinster, som under regleringsåret uppkommit eller uppkomma vid export av svenska oljeväxtfröer och därav beredda oljor. Ersättning från clearingkassan torde vidare böra utgå endast i den mån de priser, som erhållas vid exporten, understiga dem som kunde ha påräknats, om exporten till Västtyskland fått avsedd omfattning.

Jordbruksnämnden har även diskuterat vissa åtgärder som, för den händelse export ej kan komma till stånd, skulle kunna vidtagas för att öka avsättningen av smöret på den inhemska marknaden. Därvid har nämnden ansett att man som en nödfallsåtgärd skulle kunna överväga att anordna en clearing mellan smör och margarin på den inhemska marknaden. Detta skulle ske på så sätt att margarinet skulle beläggas med en särskild clearingavgift, som skulle tillföras jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror. De medel som inflöte genom clearingavgiften skulle sedan användas till att nedsätta konsumentpriset på smör. Jordbruksnämnden har understrukit, att en sådan åtgärd icke vore tilltalande och borde tillgripas endast i nödfall, då ansträngningar att till rimliga priser finna avsättning för smöret på andra vägar visat sig fruktlösa. Vidare borde margarinpriset icke genom en dylik anordning höjas till mer än högst 4 kronor per kilogram. Nämnden har i anslutning till dessa uttalanden framhållit att det syntes tveksamt, om en

dylik clearing av priserna på smör och margarin över fettclearingkassan kunde inrymmas i de nuvarande reglerna för kassans verksamhet. Det synes därför önskvärt att Kungl. Maj:t skulle erhålla riksdagens bemyndigande att, om så befundes nödvändigt, besluta om ett dylikt clearingförfarande.

Med anledning av vad jordbruksnämnden sålunda anfört vill jag framhålla, att man enligt min mening särskilt i nuvarande läge måste hysa mycket stora betänkligheter mot en åtgärd av det slag som nu angivits. På sätt förut framhållits är det emellertid ej möjligt att nu överblicka vad som kan göras för att avveckla ifrågavarande lager. I enlighet med det allmänna bemyndigande, som för innevarande budgetår lämnats Kungl. Maj:t att inom den anvisade anslagsramen handhava jordbruksregleringen och vidtaga av omständigheterna påkallade ändringar i densamma, torde Kungl. Maj:t emellertid få vidtaga de åtgärder, som kunna vara lämpliga för att avveckla smöröverskottet. I den mån så visar sig behövt torde jag senare få anmäla denna fråga för Kungl. Maj:t.

Vad jordbruksnämnden anfört angående regleringen av ostpriset samt om avgifterna för denna vara kan jag godtaga.

Kungl. Maj:t bör slutligen alltjämt äga bemyndigande dels att uttaga accis och tilläggsaccis å sådana varor, som avses i förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror, dels att upptaga en rörlig clearingavgift vid import av fettämnen, motsvarande i varje särskilt fall skillnaden mellan normalpriset och den faktiska anskaffningskostnaden för varan i fråga.

Konstgödselregleringen.

Vad jordbruksnämnden här anfört föranleder ingen erinran från min sida.

Stödet åt lin- och hampodlingen.

Såsom framgår av vad förut anförts har 1949 års lin- och hamputredning, med utgångspunkt från de priser å brödsäd av 1951 års skörd som angivits i Kungl. Maj:ts beslut den 9 februari 1951, förordnat att riktpiserna för lin- och hamphalm av detta års skörd i enlighet med en med Riksförbundet Lin och hampa träffad överenskommelse skulle bestämmas till 24 respektive 14 öre per kilogram. Jag har i och för sig intet att erinra mot detta förslag. I betraktande av den ytterligare prishöjning å spannmål, som nu beslutats, synes dock en justering uppåt av riktpiserna påkallad. Riktpiserna kunna enligt min uppfattning skäligen bestämmas till 27 öre för linhalm och 15 öre för hamphalm.

Denna höjning av riktpiserna kan givetvis komma att påverka kostnaderna för stödet. Å andra sidan innebär det förslag beträffande beräkningen av stödet, som framlagts i propositionen nr 192 till innevarande års riksdag, en viss reduktion av stödet i förhållande till utredningens förslag. Med hänsyn härtill torde man vid beräkningen av anslagsbehovet kunna utgå från det belopp som utredningen angivit eller i runt tal 1 250 000 kronor.

Förordningen angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.

De införselbestämmelser, som utgöra det författningsmässiga underlaget för jordbruksnämndens importreglerande verksamhet, äro för närvarande meddelade i ett stort antal författningar. Jag delar jordbruksnämndens åsikt, att de grundläggande bestämmelserna på detta område böra sammanföras i en gemensam förordning. På grund härav har inom jordbruksdepartementet, med utgångspunkt från ett vid jordbruksnämndens regleringskrivelse fogat författningsutkast, upprättats ett förslag till *förordning angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.* Förslaget torde få föreläggas riksdagen till antagande.

Beträffande innehållet i förslaget torde jag i övrigt få anföra följande.

Förordningen utgör så gott som uteslutande en sammanställning av redan gällande bestämmelser. För samtliga de varor, vilka äro upptagna i den vid förordningen fogade förteckningen, fordras sålunda redan nu införseltillstånd. För det övervägande flertalet av dessa har nämnden även redan nu befogenhet att uttaga införselavgift. Det viktigaste undantaget utgöres av vissa till människoföda avsedda spannmålsprodukter. Av skäl som angivits i jordbruksnämndens skrivelse synes det emellertid lämpligt att möjlighet skapas att uttaga införselavgift även för dylika produkter.

Importregleringen torde böra under Kungl. Maj:ts inseende handhas av jordbruksnämnden. I vissa fall kan det emellertid tänkas vara lämpligt att uppdraga tillståndsgivningen åt annan myndighet. Detta kan exempelvis vara fallet beträffande import av hästar, förutsatt att importen har ringa eller ingen betydelse ur jordbruksregleringssynpunkt men däremot bör kontrolleras av annan anledning, såsom för att förebygga spridande av djursjukdomar. Det synes därför lämpligt att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra vilken eller vilka myndigheter som skola handha importregleringen.

Såsom jordbruksnämnden erinrat har i 1947 års riksdags principbeslut angående riktlinjerna för jordbrukspolitiken förutsatts, att formellt licensgivning skall ske vid införsel av jordbruksprodukter men att man i största möjliga utsträckning bör söka genomföra den erforderliga importregleringen medelst uttagande av importavgifter. Denna ståndpunkt bör givetvis vara vägledande vid tillämpningen av förordningen. Jordbruksnämnden torde i överensstämmelse därmed böra söka att i största möjliga utsträckning utställa generella importtillstånd — exempelvis till sådana import- och exportföreningar, som med statsmakternas godkännande bildats för att handha import och export av vissa jordbruksprodukter. I den mån importregleringen, på grund av det utländska prisläget eller av andra skäl, ej behövs för viss vara, bör vidare undantag från förordningen kunna medgivas.

Vad nu sagts om att importregleringen i realiteten i främsta rummet bör genomföras genom uttagande av importavgifter kan dock givetvis till-

lämpas endast i begränsad utsträckning, så länge det av valutamässiga och handelspolitiska skäl är nödvändigt att uppehålla en mer allmän importreglering.

På tal om formerna för importregleringen vill jag vidare erinra om vad i propositionen nr 245/1950 anförts om den betydelse, som Sveriges anslutning till Havanastadgan (ITO) och det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) kan komma att få för utformningen av de prisreglerande åtgärderna på jordbrukets område.

Enligt 1 § andra stycket i förslaget skall jordbruksnämnden vid meddelande av tillstånd till import äga föreskriva villkor för tillgodonjutande av tillståndet. Motsvarande befogenhet tillkommer redan nu jordbruksnämnden enligt flertalet importregleringsförfattningar på nu ifrågavarande område och för övrigt även handels- och industrikommissionen vid den tillståndsgivning, som ankommer på sistnämnda myndighet.

Med anledning av de bestämmelser om införselavgift, som förslaget innehåller, vill jag erinra om att jag i propositionen nr 245/1950 bland annat uttalade, att Kungl. Maj:t redan från och med regleringsåret 1950/51 borde äga att, i den mån så visade sig erforderligt, förordna om uttagande av sådana export- och importavgifter å jordbruksprodukter, som enligt 1947 års riksdags principbeslut angående riktlinjerna för jordbrukspolitikerna skola kunna användas såsom medel i prisregleringsverksamheten. Jag anförde vidare att det borde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser, som kunde erfordras i fråga om redovisningen och användningen av dylika avgifter. Någon erinran häremot gjordes ej av riksdagen. Mot bakgrunden härav torde de bestämmelser om införselavgift, som nu intagits i förslaget icke påkalla någon närmare motivering.

Kostnader för Svenska spannmålsaktiebolaget.

I årets statsverksproposition har till kostnader för spannmålsbolagets verksamhet för budgetåret 1951/52 upptagits ett beräknat belopp av 35 miljoner kronor. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 mars 1951 har vidare jordbruksnämnden anmält att av de medel, som riksdagen tidigare anvisat, i runt tal 48 miljoner kronor funnes disponibla för täckande av bolagets kostnader under verksamhetsåret 1950/51. Kostnaderna under detta år beräknades emellertid till 75 miljoner kronor. Ett tilläggsanslag av 27 miljoner kronor erfordrades därför.

För verksamhetsåret 1951/52 har spannmålsbolaget i sin förut nämnda skrivelse till jordbruksnämnden den 23 februari 1951 uppskattat kostnaderna till 100 miljoner kronor. Jordbruksnämnden har för sin del, med hänsyn till de höjningar av utförsäljningspriserna å spannmål och fodermedel, som nämnden förordnat, ansett kostnaderna kunna beräknas till 75 miljoner kronor.

Jordbruksnämndens beräkningar torde böra godtagas. Totalt skulle sålunda erfordras ett anslag å $(27 + 75 =)$ 102 miljoner kronor. Med hänsyn

till beräkningarnas osäkerhet synes anslaget emellertid lämpligen böra upp-
tagas med 105 miljoner kronor.

Särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland, m. m.

Under de senaste budgetåren ha vissa belopp ställts till förfogande för produktionsbefrämjande åtgärder på jordbrukets område i Norrland samt vissa delar av Kopparbergs och Värmlands län. För ett vart av budgetåren 1941/42—1948/49 har medgivits, att ett belopp av 900 000 kronor finge för detta ändamål utgå av anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Av sagda belopp utgick för år 1948 500 000 kronor till hushållningssällskapen i ifrågavarande län för olika åtgärder på jordbrukets område — därav till hushållningssällskapen i Västerbottens och Norrbottens län 100 000 kronor vardera — samt återstoden främst till ett antal mejeriföreningar såsom bidrag till uppförande av nya mejerianläggningar. För budgetåret 1949/50 höjdes beloppet till 1 miljon kronor. Höjningen var föranledd av att det ansågs önskvärt att ge hushållningssällskapen i Västerbottens och Norrbottens län ett särskilt stöd i avbidan på att förslag komme att framläggas angående ändrade grunder för fördelningen av anslaget till bidrag till hushållningssällskapens omkostnader. Anslagshöjningen, 100 000 kronor, disponerades så att nämnda båda sällskap för sin verksamhet under år 1950 tillfördes hushållningssällskapet i Västerbottens län 40 000 kronor och hushållningssällskapet i Norrbottens län 60 000 kronor.

Även för innevarande budgetår har medgivits, att ur anslaget till prisreglerande åtgärder ett belopp av 1 miljon kronor får disponeras till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland m. m. Därvid har avsetts att nyssnämnda båda hushållningssällskap jämväl för år 1951 skola erhålla sammanlagt 100 000 kronor såsom ett särskilt stöd till deras verksamhet.

Jag torde här få erinra om att jag jämlikt vederbörligt bemyndigande den 12 maj 1950 tillkallat sakkunniga för att utreda frågan om ändrade grunder för fördelningen av hushållningssällskapens omkostnadsanslag. I de sakkunnigas uppdrag ingår även att utreda frågan om ett inarbetande av de s. k. norrlandsbidragen i sällskapens omkostnadsanslag. Enligt vad jag inhämtat torde utredningens arbete kunna slutföras inom sådan tid, att förslag i ämnet kan föreläggas nästa års riksdag. I avbidan på detta förslag torde emellertid för budgetåret 1951/52 medel för produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. böra beräknas utgå ur prisregleringsanslaget i samma ordning som hittills. Därvid torde även det särskilda stöd, som för år 1950 och innevarande år lämnats hushållningssällskapen i Västerbottens och Norrbottens län, böra bibehållas.

Med hänsyn till nu anförda förhållanden förordar jag att från prisregleringsanslaget även för nästa budgetår ett belopp av 1 miljon kronor skall avses till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland m. m.

Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet.

Jag har redan förut angivit att enligt min mening statsmakterna även under nästa regleringsår i viss utsträckning böra lämna stöd åt säsongmässig lagring av jordbruksprodukter. Jordbruksnämnden har beräknat omkostnaderna härför till 9 miljoner kronor eller 3 miljoner kronor mer än det belopp som i statsverkspropositionen preliminärt upptagits för ändamålet. Mot denna beräkning har jag intet att erinra.

Jag torde emellertid i detta sammanhang även få erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 29 december 1950 bemyndigat jordbruksnämnden att föranstalta om beredskapslagring av vissa importerade livsmedel samt att för erforderlig förskottering av rörelsemedel i samband med beredskapslagringen anlita det reservationsanslag om 88 250 000 kronor, som riksdagen beviljat för lagring av jordbruksprodukter m. m. Det synes lämpligt att kostnaderna för denna beredskapslagring samt för den ytterligare beredskapslagring av livsmedel, som kan komma att ske, skola få bestridas från förevarande anslag. För ändamålet torde för nästkommande budgetår böra beräknas ett belopp av 3 miljoner kronor. Med hänsyn härtill torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med sammanlagt 12 miljoner kronor.

Anslagsäskanden m. m.

Kostnaderna för genomförandet av de av mig nu förordade förslagen till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för nästa regleringsår torde komma att uppgå till i runt tal 94 miljoner kronor. Av detta belopp belöpa 63,7 miljoner kronor på allmänt mjölkpristillägg, 24 miljoner kronor på mjölkpristillägg inom vissa delar av landet, 1,25 miljoner kronor på stöd åt 1951 års odling av lin och hampa samt 5 miljoner kronor på diverse kostnader. Sistnämnda belopp är enligt vad jordbruksnämnden upplyst bland annat avsett att användas för ersättning till Svenska mejeriernas riksförening för handhavandet av vissa med mjölk- och matfettsregleringen sammanhängande uppgifter samt till utgifter för ersättande av förluster i samband med lagring och annat omhändertagande av animaliska produkter. Nu ifrågasvarande post torde även få anlitas för täckande av de utgifter, som föranledas av förslagen till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland m. m.

Enligt vad jordbruksnämnden anfört torde emellertid av de medel, som anvisats för prisreglerande åtgärder under innevarande regleringsår, komma att uppstå en reservation av omkring 60 miljoner kronor. Med beaktande härav torde till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1951/52 böra anvisas ett reservationsanslag av 34 miljoner kronor. I enlighet med vad jag i det föregående förordat torde vidare för sagda budgetår böra anvisas till bestridande av kostnaderna för Svenska spannmålsaktiebolaget ett reservationsanslag av 105 miljoner kronor samt till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet ett förslagsanslag av 12 miljoner kronor.»

Utskottet.

Redan i sitt utlåtande nr 13 med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under senare delen av produktionsåret 1950/51 framhöll utskottet att utvecklingen i skilda avseenden blivit en annan än man räknade med, då den i nyssnämnda proposition redovisade prisuppgörelsen ingicks. Utskottet framhöll bland annat, att den faktiska inkomst- och kostnadsutvecklingen för jordbrukets del blivit ogynnsammare än som förutsågs vid höstkalkylens upprättande. Vidare pekade utskottet på den kraftiga höjning av spannmåls- och fodermedelspriserna, som uppstått på världsmarknaden till följd av det internationella läget, samt på den inträdda försämringen i fråga om avsättningsmöjligheterna för mejeriprodukter.

Sistnämnda förhållanden ha i hög grad satt sin prägel på den överenskommelse om grunderna för prissättningen på jordbrukets produkter under regleringsåret 1951/52, som den 20 april 1951 ingicks mellan statens jordbruksnämnd, å ena, samt en av jordbrukets ekonomiska och fackliga organisationer utsedd förhandlingsdelegation å andra sidan. Såsom framgår av nu förevarande proposition har man i denna överenskommelse utgått ifrån att en viss omläggning av jordbruksproduktionen är påkallad i syfte att öka självförsörjningsgraden på sådana områden, där underskott nu föreligga, och samtidigt reducera överskottet av sådana produkter, för vilka det är svårt att vinna avsättning utomlands till tillfredsställande priser. Denna omläggning skulle innebära, bland annat, en utvidgning av brödsäds- och fodersädsodlingen samt en ökning av göddjursproduktionen, vilken i sin tur skulle medföra en begränsning av framställningen av mejeriprodukter och därigenom minska avsättningssvårigheterna för dessa. Genom en i prisöverenskommelsen förutsatt höjning av priserna på importerade fodermedel skulle vidare användningen av dylikt foder begränsas, vilket skulle verka i viss mån återhållande på mjölk- och äggproduktionen. Beträffande sockerbetsodlingen konstateras i propositionen, att densamma trots att den teknade arealen beräknats bli förhållandevis stor, alltjämt väntas bli mindre än vad som erfordras för att täcka den inhemska konsumtionen. Däremot väntas oljeväxtodlingen komma att ökas ytterligare. I betraktande av de höga priser, som för närvarande betalas på världsmarknaden för vegetabiliska oljor, har departementschefen ansett att intet vore att erinra mot en dylik utvidgning av odlingen.

Den omställning av jordbrukets produktionsinriktning, som sålunda förutsatts i den mellan vederbörande myndighet och jordbrukets organisationer träffade uppgörelsen, innebär givetvis i skilda hänseenden betydande svårigheter. Detta förhållande torde ha varit en starkt bidragande orsak till att förhandlingarna rörande prissättningen dragit långt ut på tiden, så att överenskommelsen kunnat ingås först den 20 april 1951. Följden härav har emellertid även blivit, att föreliggande proposition först vid en sen tidpunkt kunnat föreläggas riksdagen. Utskottet har därför haft en mycket

begränsad tid till sitt förfogande för behandlingen av detta omfattande och viktiga ärende. Utskottet beaktar tillfullo de svårigheter, som äro förbundna med dessa förhandlingar, och den krävande och tidsödande karaktären av det utredningsarbete, som måste föregå dem. Utskottet kan likväl icke underlåta att framhålla önskvärdheten av att förhandlingarna för framtiden planläggas på sådant sätt, att de kunna slutföras vid en tidigare tidpunkt än i år varit fallet, så att utskottet och riksdagen kunna disponera längre tid för behandling av jordbrukets prisregleringsfrågor.

Till grund för prisuppgörelsen har på vanligt sätt lagts en förkalkyl över jordbrukets inkomster och kostnader under nästkommande regleringsår. Denna utvisar ett kalkylmässigt underskott av 209 miljoner kronor. Enligt prisöverenskommelsen, vilken godkänts av Kungl. Maj:t den 27 april 1951, beräknas detta underskott upp till ett belopp av 172,5 miljoner kronor skola täckas dels genom vissa i överenskommelsen angivna prishöjningar på brödsäd, oljevaxter, potatis, kött och fläsk samt grädde och ost, dels genom beräknade prishöjningar på produkter med fri prisbildning. Det har därjämte förutsatts, att vinst, som uppkommer vid export av svenska oljeväxtfröer eller därav beredda oljor och som icke erfordras för att täcka clearingkassans löpande utgifter, skall få användas för att täcka förluster på export av mejeriprodukter. I den mån utjämningsavgifter uttagas vid export av mejeriprodukter, skola vidare dessa avgifter, såvitt de avse export efter den 1 september 1951, tillföras Svenska mejeriernas riksförening. Storleken av de belopp, som på dessa vägar äro avsedda att tillföras jordbruksregleringen, har givetvis icke kunnat på förhand bestämmas. Sistnämnda inkomster ävensom inkomsterna av prishöjningarna på grädde och ost avses skola tillföras de områden, som ha förhållandevis små möjligheter att utnyttja de i överenskommelsen angivna prisförbättringarna.

Överenskommelsen gäller till den 1 januari 1952. Justering av priserna med tillämpning av 4-procentregeln skall icke äga rum.

Utskottet delar den av departementschefen uttalade uppfattningen, att överenskommelsen för den tid, som den omfattar, innebär en godtagbar lösning av de föreliggande frågorna och därför bör godkännas av statsmakterna. Såsom departementschefen framhållit, bör överenskommelsen icke utgöra hinder mot sådana prisjusteringar, som äro påkallade ur försörjningssynpunkt. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang understrika vad departementschefen anfört om att dylika justeringar såvitt möjligt böra avvägas på sådant sätt, att relationen mellan inkomst- och kostnadssummorna i kalkylen icke påverkas, samt att även minsta möjliga inkomstförskjutning mellan olika grupper av jordbrukare åstadkommes. Utskottet förutsätter vidare, att överläggningar med jordbrukets organisationer äga rum, innan dylika justeringar vidtagas.

I övrigt torde Kungl. Maj:t liksom hittills böra äga befogenhet att inom

den av riksdagen anvisade anslagsramen handhava jordbruksregleringen och vidtaga av omständigheterna påkallade ändringar i densamma.

Beträffande de kalkyler, som ligga till grund för prissättningen, har departementschefen uttalat, att osäkerheten beträffande flera viktiga poster gör det önskvärt, att ett säkrare underlag erhålles för de kalkyler, som kunna komma att upprättas i det följande. Departementschefen har härvid särskilt pekat på spörsmålet om arbetskraftsvolymen inom jordbruket och dess förändringar. Vidare har departementschefen i likhet med jordbruksnämnden och kalkylsakkunniga funnit det önskvärt att i fortsättningen övergå till en basperiod, som ligger närmare dagsläget än det hittills använda basåret 1938/39 gör. I motionen II: 633 har hemställts att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning och förslag till nya eller förändrade grunder för beräkning av jordbrukskalkylen, med särskild hänsyn till de mindre jordbrukarnas sociala ekonomiska problem, samt en vidgad sammansättning av de prövande instanserna i prisfrågorna.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att grunderna för jordbrukskalkylen på sin tid granskades av en särskild delegation inom 1942 års jordbrukskommitté samt att en utredning rörande arbets- och kapitalkostnaderna i kalkylen sedermera verkställdes av särskilt tillkallade sakkunniga (S. O. U. 1950: 29). Då emellertid underlaget för vissa kalkylposter fortfarande synes osäkert, vill utskottet, med anledning av vad som i detta hänseende anförts av departementschefen och i motionen II: 633, understryka önskvärdheten av att en skyndsamt översyn av de mera kontroversiella avsnitten av jordbrukskalkylen kommer till stånd. I anslutning till denna översyn torde även de med övergången till ett nytt basår sammanhängande spörsmålen böra övervägas.

Vad i motionen II: 633 yrkats beträffande vidgad sammansättning av de prövande instanserna i jordbrukets prisfrågor kan utskottet icke tillstyrka.

Utskottet kan icke heller biträda vad i motionerna I: 498 och II: 635 föreslagits angående subventionering av smörpriset på den inhemska marknaden med 1 krona per kilogram samt subventioner å kött och fläsk, grädde, ost och brödsäd i den utsträckning, som erfordras för att hindra att höjningen av producentpriserna slår igenom i konsumentpriserna.

I fråga om brödsädsregleringen biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag, att Svenska spannmålsaktiebolaget även under nästa regleringsår skall handha importen av brödsäd liksom även av fodermedel. I enlighet med vad som förordats i propositionen anser utskottet även, att man ej på nytt bör införa utfodringsförbud på brödsäd, med mindre så skulle visa sig oundgängligen nödvändigt. Däremot torde åtminstone tills vidare gällande inskränkningar i fråga om handelns rätt att sälja brödsäd böra bibehållas.

Beträffande utformningen av prisregleringen för brödsäd uttalas i propositionen, att två olika huvudalternativ kunna komma i fråga, nämligen dels att med vissa justeringar bibehålla det nuvarande systemet, dels att över-

gå till ett system med successivt stigande minimipriser samt ett inlösningsförfarande sommaren 1952. Enligt departementschefens mening bör valet mellan dessa alternativ träffas först då skördeutfallet kan överblickas.

I motionerna I: 502 och II: 637 yrkas, att ett friare prisregleringssystem för brödspannmål skall införas. Till stöd för detta yrkande har bland annat anförts, att det nuvarande systemet visat sig medföra olägenheter såväl för jordbrukarna som för handeln.

Med anledning härav vill utskottet framhålla, att vid god skörd och mera normala förhållanden på spannmålsmarknaden ett friare prisbildningssystem än det nuvarande är att föredraga. Med hänsyn till att skördeutsikterna ännu icke kunna överblickas och att även framtidsutsikterna beträffande den utländska prisnivån och det handelspolitiska läget i allmänhet äro ovissa, finner sig utskottet emellertid icke nu kunna taga ställning i valet mellan olika tänkbara alternativ för utformningen av brödsädsregleringen. På sätt i propositionen föreslagits synes det därför böra få ankomma på Kungl. Maj:t att då skördeutfallet kan överblickas fatta beslut i denna fråga. Utskottet kan sålunda icke biträda vad i detta hänseende yrkats i motionerna I: 502 och II: 637.

Departementschefen har i samband med frågan om prisregleringssystemets utformning uttalat, att, därest det nuvarande prisregleringssystemet skulle komma att bibehållas, man även borde behålla de nuvarande prisorterna, dock med undantag för Örebro. I motionerna I: 500 och II: 636 yrkas, att även Visby skall nomineras som prisort för spannmål. Till stöd för detta yrkande har bland annat åberopats Gotlands belägenhet och därmed sammanhängande transportsvårigheter. I anledning härav vill utskottet erinra, att föregående år en avsevärd reduktion företogs av antalet prisorter i syfte att ernå rationalisering av spannmålstransporterna samt administrativa förenklingar. De skäl, som anförts till stöd för yrkandet i förevarande motioner, torde kunna anföras även beträffande åtskilliga andra orter i landet. Med hänsyn till vad utskottet tidigare anfört om att vid god skörd och mera normala marknadsförhållanden ett friare prisbildningssystem än det nuvarande är att föredraga, anser utskottet det icke lämpligt att nu ånyo utöka antalet prisorter. Utskottet finner sig därför icke kunna biråda ifrågavarande yrkande utan ansluter sig i stället till Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Vidare hemställes i motionen II: 642, att clearingen till förmån för mindre gynnade jordbruksområden skall utformas så, att en avgift uttages på spannmål. De medel, som inflyta genom avgiften, skulle tillföras nämnda jordbruksområden såsom en särskild prisförbättring på mjölken. En liknande tankegång har framförts i motionerna I: 499 och II: 634, vari framhålls, att en friare prisbildning på brödsäd skulle kunna möjliggöra ett större tillskott från slätthygderens jordbrukare till den i uppgörelsen förutsatta clearingen. Utskottet vill i anledning härav framhålla, att ett dylikt avgiftssystem skulle vara förenat med mycket stora administrativa svårigheter. Särskilt torde detta vara fallet vid en avgiftsbeläggning av råg, men

även i fråga om vete torde en sådan anordning kräva en omfattande kontrollapparat. Utskottet kan därför icke biträda vad i förevarande motioner anförts och föreslagits.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i fråga om prishöjningsavgift för lager av brödsäd av gammal skörd. Likaledes förordar utskottet, att Kungl. Maj:t skall erhålla bemyndigande att redan sommaren 1951 fastställa priserna på höstvete, höstråg och vårvete av 1952 års skörd.

Vad departementschefen anfört beträffande dels rätt för spannmålsbolaget att erhålla utförselbevis för de kvantiteter spannmål, som bolaget exporterar, dels slopande tills vidare av tullen för varor under statistiskt nummer 181, dels ock fortsatt tullfrihet för korn och malt tills vidare till och med den 30 september 1952 biträdes av utskottet.

I fråga om regleringen av fodersäd och andra fodermedel förutsätter överenskommelsen såsom tidigare nämnts en höjning av priserna på importerade fodermedel. Med hänsyn till prisutvecklingen för dessa varor på de internationella marknaderna och till vad förut uttalats om önskvärdheten av att i viss mån hålla tillbaka ökningen av den animaliska produktionen lämnar utskottet Kungl. Maj:ts framställning i denna del utan erinran. I likhet med departementschefen anser utskottet, att såväl handeln som prishöjningen på inhemsk fodersäd såvitt möjligt fortfarande böra vara fria. Utskottet delar även den av departementschefen uttalade meningen, att man icke torde böra räkna med någon ökning av spannmålsbolagets import av fodermedel samt att den statliga subventionen icke bör ökas utöver den subvention, som utgår vid nu rådande relation mellan världsmarknadspriserna och utförsäljningspriser här i landet, utan i stället om möjligt minskas. Vad i propositionen anförts om befogenhet för jordbruksnämnden att vid en differens mellan de inhemska och de utländska priserna på fodersäd uttaga en utjämningsavgift vid överskottsproduktion av animaliska produkter föranleder ingen erinran från utskottets sida. Likaledes kan utskottet biträda Kungl. Maj:ts förslag om oförändrade fraktbidrag vid transport av fodermedel till Norrland under nästa regleringsår. Utskottet tillstyrker även förslaget, att spannmålsbolagets inköpspris för oljekraftfoder av svenskt frö i princip ej skall vara högre än importpriset för motsvarande utländsk vara.

Beträffande oljeväxtregleringen biträder utskottet vad departementschefen anfört rörande grundpriset på frö av vårsådda oljeväxter för innevarande år. Vad angår prissättningen på höstsådda oljeväxter torde Kungl. Maj:t böra erhålla bemyndigande att fastställa odlarpriser för höstraps och höstrybs av 1952 års skörd.

I motionerna I: 498 och II: 635 har föreslagits, att regeringen i samband med förhandlingarna om jordbrukspriserna under nästkommande höst bör genomdriva en prissänkning på oljeväxtfröer i förhållande till andra jordbruksprodukter i syfte att befördra produktionen av inhemskt foder. Med anledning härav vill utskottet till att börja med erinra om att prisrelatio-

nera mellan å ena sidan oljeväxtfröer och å andra sidan flera andra jordbruksprodukter, särskilt spannmål, förskjutits genom den sista tidens prisutveckling och den nu ingångna prisöverenskommelsen. Redan av denna anledning synes det i motionerna på denna punkt framställda yrkandet sakna aktualitet. Härutöver kan utskottet emellertid icke underlåta att framhålla, att den omfattning, som den inhemska oljeväxtodlingen under senare år erhållit, varit av synnerligen stor betydelse då det gällt att nedbringa importbehovet av fodermedel.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om sitt i utlåtandet nr 52 till 1950 års riksdag gjorda uttalande, att en motionsvis begärd översyn över formerna för prissättningen på oljeväxtfröer och oljeväxtodlingens inpassning i jordbruksregleringen borde vidtagas i anslutning till en av departementschefen förutsatt undersökning av frågan om möjligheten och lämpligheten av att övergå till ett friare system för odlingen.

I motionerna I: 499 och II: 634 har förordats, att margarinfabrikerna vid inköp av rapsolja, tillverkad av inhemskt rapsfrö, skola erlægga ett pris, som antingen motsvarar exportpriset på rapsfrö eller världsmarknadspriset för rapsolja. Den vinst, som clearingkassan för fettvaror härigenom skulle tillföras, bör enligt motionärernas mening få användas för täckande av förlust på smörexporten. Med anledning härav vill utskottet erinra om sitt i utlåtandet nr 13 till årets riksdag gjorda uttalande, att anledning saknas att i någon form subventionera margarinet. Utskottet är däremot icke berett att förorda en sådan principiell anknytning av margarinfabrikernas inköpspris för rapsoljan till export- eller världsmarknadspriset som motionärerna föreslagit. Utskottet anser därför, att motionärernas yrkande i denna del icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I propositionen har föreslagits en omläggning av systemet beträffande organisationen av odlingen av oljeväxter. Enligt ett förslag, som utarbetats av statens jordbruksnämnd i samråd med representanter för de berörda intressena och som biträts av departementschefen, skulle det hittillsvarande centralorganet för organisationen av denna odling, nämligen den så kallade oljeväxtcentralen, vilken utgjort en avdelning inom Svenska lantmännens riksförbund, ersättas av en särskild ekonomisk förening. I denna skulle som medlemmar ingå odlarna och de industriföretag, som förädla oljeväxtfröerna, samt Sveriges lantbruksförbund och spannmålsbolaget med en sådan fördelning av andelarna och representationen i styrelsen, att fabriker och odlarna skulle få lika stort inflytande. Vidare skulle lantbruksförbundet och spannmålsbolaget erhålla vardera en representant i styrelsen, varjämte ordföranden skulle utses av jordbruksnämnden.

I motionerna I: 501 och II: 641 har yrkats, att det nuvarande systemet beträffande organisationen av oljeväxtodlingen skall fortbestå under ytterligare ett år samt att förnyade överläggningar rörande omorganisationen med det snaraste skola upptagas. Vidare har styrelsen för Sveriges oljeväxtodlares centralförening i en till utskottet inkommen skrivelse förklarat sig icke utan föreningsstämmans hörande kunna medverka vid den nya orga-

nisationens bildande. Denna kunde därför enligt styrelsens mening icke tillkomma i avsedd form å sådan tid, att den kunde träda i verksamhet den 1 juni 1951, då den nuvarande organisationsformen avsåges upphöra. Styrelsen har därför hemställt, att den nuvarande organisationsformen måtte få tillämpas under ytterligare ett år.

Utskottet vill med anledning av vad sålunda anförts erinra om att önskemål om en omläggning av den hittillsvarande organisationen tidigare framförts. Det av departementschefen förordade förslaget har tillkommit efter överläggningar med representanter för odlarna, jordbrukets ekonomiska förningsrörelse, oljefabrikerna och den privata handeln. Med hänsyn härtill och då förslaget synes innebära en godtagbar lösning av det föreliggande organisationsproblemet har utskottet funnit sig böra godtaga detsamma. Enligt utskottets mening ha tillräckliga skäl för ett uppskov med avgörandet i detta ärende icke anförts. Därest den nya organisationen icke skulle kunna omedelbart genomföras, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i avvaktan på en slutlig lösning av frågan vidtaga erforderliga åtgärder.

Vad i övrigt anförts i detta avsnitt av propositionen föranleder ingen erinran från utskottets sida.

I fråga om potatisregleringen, äggregleringen samt köttvaruregleringen m. m. biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Vad härefter angår regleringen av handeln med mjölk, mejeriprodukter och fettråvaror har departementschefen till att börja med uttalat, att de nu gällande statliga regleringsåtgärderna på detta område, vilka främst avse att reglera fetthalten i mjölk och vissa andra mejeriprodukter, i stort sett borde bibehållas oförändrade. Det borde emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att under hänsynstagande till utvecklingen av det ekonomiska läget och försörjningsläget besluta om åtgärdernas fortsatta bestånd eller de ändringar däri, som kunde anses påkallade.

Beträffande detta spörsmål har i motionen II: 633 hemställts, att riksdagen måtte besluta att standardiseringen av mjölkens fetthalt skall avskaffas. Vidare har i motionerna I: 499 och II: 634 yrkats, att standardiserad mjölk med högre fetthalt än 3 procent skall få saluföras såväl i flaskor som lös vikt. Slutligen har i motionen II: 643 hemställts, att Svenska mejeriernas riksförening skall få rätt att försälja konsumtionsmjölk med högre fetthalt än 3 procent.

Vad sålunda anförts i propositionen och nyssnämnda motioner föranleder intet annat yttrande från utskottets sida än att utskottet erinrar om följande uttalande i sitt den 17 april 1951 avgivna utlåtande nr 13, vilket godkänts av riksdagen:

»I motionerna I: 360 och II: 479 har förordats, att mejerierna skola tillåtas att vid sidan av den till 3 procent fetthalt standardiserade mjölken saluföra mjölk av högre fetthalt. Utskottet vill i likhet med motionärerna

framhålla, att försäljning av mjölk av sistnämnda slag kan tänkas medföra en önskvärd lättnad i fråga om avsättningen av mejeriprodukter. Såsom försättning för att dylik försäljning skall få äga rum torde dock böra gälla, att den till nuvarande fetthalt standardiserade mjölken alltså tillhandahålles samt att jämväl den fetare mjölken blir föremål för standardisering. Därest sådan mjölk skulle anses böra saluföras, torde enligt utskottets mening priset böra fastställas efter förhandlingar mellan jordbruksnämnden och jordbrukarnas organisationer. Med hänvisning till de synpunkter som nu angivits vill utskottet uttala, att Kungl. Maj:t torde böra ägna uppmärksamhet åt ifrågavarande spörsmål samt vidtaga de åtgärder, som kunna befinnas erforderliga.»

Det i motionen II: 633 framställda yrkandet om särskild subventionering av mjölken i samband med standardiseringens slopande kan utskottet icke biträda.

Utskottet har tidigare berört de åtgärder, vilka enligt överenskommelsen skola vidtagas i syfte att i viss mån utjämna verkningarna av den relativa förskjutning av jordbrukspriserna som påkallas av marknadsförhållandena. Såsom därvid framhållits avses de merinkomster, som erhållas genom prishöjningen på grädde och ost, ävensom de utjämningsavgifter, som kunna komma att utgå vid export av mejeriprodukter efter den 31 augusti 1951, skola utnyttjas för detta ändamål. Departementschefen har i detta sammanhang framhållit, att anordningen bör betraktas som en tillfällig åtgärd under övergångstiden, till dess den erforderliga omställningen av produktionen kommer till stånd. Beträffande metoden för fördelningen av ifrågavarande medel har departementschefen anfört, att det torde få ankomma på Svenska mejeriernas riksförening att upprätta förslag härom, varefter förslaget bör underställas jordbruksnämnden för godkännande. Vad departementschefen sålunda uttalat föranleder ingen erinran från utskottets sida.

I motionerna I: 505 och II: 640 har yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt utredning av problemet huru man bäst skall kunna åstadkomma en sådan differentiering av mjölkpriset att i första hand de mindre jordbrukarna, som på grund av naturliga försättningar äro särskilt beroende av mjölkproduktionen, kunna erhålla en rättvis andel av kompensationen för de höjda arbetskostnaderna utan att en nödvändig anpassning av mjölkproduktionen till marknadsläget äventyras, samt att vad i motionerna anförts måtte beaktas vid utredningen.

Utskottet vill med anledning härav framhålla, att det enligt dess mening vid utformningen av de prisreglerande åtgärderna är angeläget att söka få till stånd största möjliga rättvisa olika jordbrukaregrupper och områden emellan. Det lär enligt utskottets mening icke heller kunna bestridas, att den nu på grund av de ändrade marknadsförhållandena nödvändiga omläggningen av produktionsinriktningen i och för sig kan komma att innebära svårigheter för sådana jordbrukare, som ha mjölken som huvudsaklig inkomstkälla och som på grund av naturförhållandena ha svå-

righeter att lägga om sin produktion. Å andra sidan innefattar, såsom tidigare framhållits, den nu träffade uppgörelsen en viss differentiering av mjölkpriset, som är avsedd att åtminstone i någon mån utjämna dessa svårigheter. Utskottet vill även erinra om att vissa med frågan om mjölkprisdifferentieringen sammanhängande spörsmål för närvarande äro föremål för överväganden inom producentbidragsutredningen. Den utredning, som pågår om produktionsinriktningen vid det mindre jordbruket och därmed sammanhängande spörsmål, torde även komma att i viss mån belysa det spörsmål, varom här är fråga. Utskottet finner sig under sådana förhållanden icke kunna tillstyrka, att en ny utredning skall igångsättas enligt de i motionerna angivna riktlinjerna. Det i motionen II: 642 framställda yrkandet om en clearing mellan spannmål och mjölk har utskottet i annat sammanhang tagit ställning till.

Beträffande de allmänna och särskilda mjölkpristilläggen vill utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, att desamma skola utgå med oförändrat belopp under den del av nästa regleringsår, som nu är i fråga. Frågan om mjölkpristilläggets utformning för tiden 1 januari—31 augusti 1952 torde enligt utskottets uppfattning böra prövas i anslutning till de förhandlingar, som förutsatts komma att äga rum under hösten. Utskottet kan sålunda icke biträda det i motionen II: 643 framställda yrkandet i fråga om mjölkpristillägget.

Utskottet kan i likhet med departementschefen tillstyrka vad i överenskommelsen uttalats om att vinst, som uppstår vid export av svenska oljeväxtfröer eller därav beredda oljor, skall få användas för att täcka förluster på export av mejeriprodukter efter den 31 augusti 1951. Utskottet tillstyrker likaledes, att medel från clearingkassan för fettvaror även under innevarande budgetår skola få användas till täckande av dylika förluster på det sätt och i den utsträckning som departementschefen föreslagit.

Beträffande avsättningsmöjligheterna för smör på den inhemska marknaden har i propositionen anförts ett av jordbruksnämnden gjort uttalande rörande möjligheterna att anordna en clearing mellan smör och margarin. Jordbruksnämnden har för sin del understrukt att en dylik åtgärd icke vore tilltalande och borde tillgripas endast i nödfall. Även departementschefen har förklarat sig hysa starka betänkligheter mot en sådan anordning. Samtidigt har departementschefen emellertid framhållit, att Kungl. Maj:t i enlighet med erhållet bemyndigande att inom den anvisade anslagsramen handha jordbruksregleringen borde få vidtaga de åtgärder, som kunde vara lämpliga för att avveckla smöröverskottet. Utskottet biträder vad departementschefen i detta hänseende anført. Då enligt utskottets mening syftet med det i motionerna I: 503 och II: 639 framställda yrkandet torde vara tillgodosett med vad departementschefen sålunda uttalat, finner utskottet ifrågavarande motioner icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionerna I: 504 och II: 638 har yrkats, att riksdagen måtte besluta om återinförande av körlinjebidragen till mejerierna. Utskottet vill med

anledning härav förorda, att frågan om körlinjebidragen upptages till förnyad prövning i samband med de prisförhandlingar, som äro avsedda att äga rum hösten 1951.

Vad i propositionen i övrigt anförts beträffande förevarande grupp av regleringsåtgärder kan utskottet biträda.

I fråga om konstgödselregleringen tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Vad härefter angår stödet åt lin- och hampodlingen vill utskottet erinra, att Kungl. Maj:t i propositionen nr 192 till innevarande års riksdag framlagt förslag rörande grunderna för fortsatt stöd åt denna odling. Med hänsyn till att utskottet funnit vissa av de i propositionen jämte i anslutning därtill väckta motioner framlagda förslagen erfordra en mera omfattande utredning, har utskottet hos riksdagen hemställt om uppskov till höstsessionen med behandlingen av ifrågavarande ärende. Utskottet har i och för sig intet att erinra mot att medel till stöd åt lin- och hampodlingen på sätt föreslagits i Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag få utgå från anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Den närmare utformningen av detta stöd torde emellertid böra bestämmas först i anslutning till riksdagens prövning av förenämnda proposition.

I fråga om de införselbestämmelser, som gälla för jordbruksnämndens importreglerande verksamhet, finner utskottet övervägande skäl tala för att dessa bestämmelser skola sammanföras i en gemensam förordning. Det förslag till sådan förordning, som framlagts i propositionen, föranleder icke någon erinran från utskottets sida. Utskottet biträder jämväl vad i propositionen härutöver anförts rörande ifrågavarande importreglering. Vad i denna del yrkats i motionen II: 633 torde därför icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts framställning i fråga om kostnader för Svenska spannmålsaktiebolaget samt särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland, m. m.

Beträffande omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag, att stöd åt säsongmässig lagring av jordbruksprodukter skall lämnas även under nästa regleringsår. Med hänsyn till den omläggning av prisbildningen på ägg, som förordats i propositionen och i det föregående biträts av utskottet, torde dock Kungl. Maj:t böra äga befogenhet att, om så finnes påkallat, avveckla lagringsstödet för denna vara. Vad departementschefen i propositionen uttalat rörande lagringsstödet omfattning biträdes av utskottet. Utskottet anser vidare, att kostnaderna för beredskapslagring av vissa importerade livsmedel såväl under innevarande som nästa budgetår böra få bestridas från förevarande anslag. Vad i propositionen anförts rö-

rande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål samt angående finansieringen av beredskapslagringen torde böra godtagas.

De i propositionen gjorda anslagsäskandena ha icke givit utskottet anledning till erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 504 och II: 638 samt II: 633, sistnämnda motion såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 498 och II: 635 i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts framställning, I: 499 och II: 634, I: 500 och II: 636, I: 501 och II: 641, I: 502 och II: 637, I: 503 och II: 639, II: 642 samt II: 643,

1) medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som utskottet angivit i det föregående;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa priser på brödsäd och oljeväxter av 1952 års skörd i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förut angivits; samt

3) å riksstaten för budgetåret 1951/52 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett reservationsanslag av 34 000 000 kronor,

b) till *Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet* ett reservationsanslag av 105 000 000 kronor, samt

c) till *Statlig lagerhållning: Omkostnader för Statlig inköps- och försäljningsverksamhet* ett förslagsanslag av 12 000 000 kronor;

B. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 498 och II: 635, i denna del, ävensom med avslag å motionen II: 633, såvitt nu är i fråga, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.;

C. att motionerna I: 505 och II: 640 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 24 maj 1951.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Tjällgren, Alfred Andersson, Carl Sundberg, Näslund, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Bror Nilsson, Ernst Hjalmar Nilsson, Isaksson och Mossberger; samt

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Tungelsta, Johnsson i Kastanjegården*, Norup, Jacobson i Vilhelmina, Andersson i Hyssna, Hæggbloom och Ahlsten, fru Eriksson i Hallstahammar, herrar Svensson i Ljungskile och Lindström.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer.

- 1) *I fråga om brödsädsregleringen* av herr Ahlsten.
- 2) *I fråga om oljeväxtregleringen* av herr Svensson i Ljungskile.
- 3) *I fråga om regleringen av handeln med mjölk m. m.* av herr Lindström.

4) *I fråga om prisjusteringar, oljeväxtregleringen och regleringen av handeln med mjölk m. m.* av herrar Carl Sundberg, Hæggbloom och Isaksson, vilka ansett att motionerna I: 499 och II: 634 borde bifallas och att därför dels det stycke å s. 33 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet delar», bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar den av departementschefen uttalade uppfattningen, att överenskommelsen för den tid, som den omfattar, i huvudsak är en godtagbar lösning av de föreliggande frågorna och därför bör godkännas av statsmakterna. Med hänsyn till att utvecklingen, såsom i motionerna I: 499 och II: 634 framhållits, efter lönestoppets slopande gått i sådan riktning, att löneklyftan mellan jordbruk och industri ökat i stället för att minskas, bör överenskommelsen emellertid icke utgöra hinder mot sådana justeringar, som innebära övergång till en friare prisbildning, där så lämpligen kan ske. Utskottet förutsätter att dylika justeringar äga rum efter överenskommelse med jordbrukets organisationer.»

dels det stycke å s. 37 i utskottets yttrande, som börjar med orden »I motionerna», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 499 och II: 634 har förordats, att margarinfabrikerna vid inköp av rapsolja, tillverkad av inhemskt rapsfrö, skola erlägga ett pris, som antingen motsvarar exportpriset på rapsfrö eller världsmarknadspriset för rapsolja. Den vinst, som clearingkassan för fettvaror härigenom skulle tillföras, bör enligt motionärerna få användas för täckande av förlust på smörexporten. Med anledning härav vill utskottet erinra om sitt i utlåtandet nr 13 till årets riksdag gjorda uttalande, att anledning saknas att i någon

form subventionera margarinet. Enligt utskottets mening bör den vinst som kan uppstå därigenom, att margarinfabrikerna i överensstämmelse med detta uttalande få betala den inhemska rapsoljan med ett vinstgivande pris, få användas för täckande av förlust å smörexporten.»

dels det stycke å s. 38 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Vad sålunda», bort ha följande lydelse:

»Med anledning av vad sålunda anförts i motionerna vill utskottet erinra om sitt i utlåtandet nr 13 till årets riksdag gjorda uttalande i detta spörsmål. Detta av riksdagen godkända uttalande innebar icke en sådan begränsning till endast glastappad mjölk, som beträffande saluförande av mjölk med högre fetthalt än 3 procent godtages i propositionen. I överensstämmelse med vad som föreslås i motionerna I: 499 och II: 634 förordar utskottet därför, att standardiserad mjölk även i lös vikt får saluföras med högre fetthalt än 3 procent.»

dels ock utskottets hemställan under punkten A bort lyda sålunda:

»A. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 504 och II: 638 samt II: 633, sistnämnda motion såvitt nu är i fråga, med bifall till motionerna I: 499 och II: 634 ävensom med avslag å motionerna I: 498 och II: 635 i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts framställning, I: 500 och II: 636, I: 501 och II: 641, I: 502 och II: 637, I: 503 och II: 639, II: 642 samt II: 643, — — — (lika med utskottet) — — — 12 000 000 kronor;»

5) *I fråga om oljeväxtregleringen* av herr *Ahlsten*, som ansett att motionerna I: 501 och II: 641 borde bifallas och att därför

dels det stycke å s. 38 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet vill», bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill med anledning av vad sålunda förekommit framhålla, att förhandlingarna rörande omorganisationen av oljeväxtodlingen synas ha bedrivits i ett alltför forcerat tempo. Det torde därför vara rimligt, att oljeväxtodlarnas sammanslutning skall beredas tillfälle att taga slutlig ställning till denna fråga. Med biträdande av yrkandet i motionerna I: 501 och II: 641 förordar utskottet därför, att det nuvarande systemet skall fortbestå under ytterligare ett år. Härigenom kan man även vinna tid för att om möjligt uppnå förståelse hos samtliga parter rörande lämpligheten av den ifrågasatta omläggningen.»

dels ock utskottets hemställan under punkten A bort lyda sålunda:

»A. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 504 och II: 638 samt II: 633, sistnämnda motion såvitt nu är i fråga, med bifall till motionerna I: 501 och II: 641 ävensom med avslag å motionerna I: 498 och II: 635 i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts framställning, I: 499 och II: 634, I: 500 och II: 636, I: 502 och II: 637, I: 503 och II: 639, II: 642 samt II: 643, — — — (lika med utskottet) — — — 12 000 000 kronor;»

6) I fråga om regleringen av handeln med mjölk m. m. av herrar Näslund, Johnsson i Kastanjegården och Svensson i Ljungskile, vilka ansett, att motionerna I: 505 och II: 640 borde bifallas och att därför

dels de stycken å s. 39—40 i utskottets yttrande, som börja med orden »Utskottet har», »I motionerna», »Utskottet vill» och »Beträffande de», bort ersättas med följande stycken:

»Enligt riksdagens beslut år 1947 angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken skulle man vid prissättningen på jordbrukets produkter eftersträva en sådan avvägning, att jordbruk med i genomsnitt 10—20 hektar åker, s. k. basjordbruk, erhöles normal lönsamhet. För att motverka att de större jordbruken på slättbygderna därigenom erhöles ett kraftigare stöd än som vore avsett, borde man söka hålla priserna på vegetabiliska produkter relativt låga i förhållande till animalieprodukterna. För att en relativt gynnsam prissättning på animalieproduktionen ej skulle leda till en ökning av densamma vid det större jordbruket, förutsattes, att uttagning av en mjölkavgift vid detta jordbruk kunde befinnas nödvändig. Årets uppgörelse, som bland annat inrymmer en höjning av spannmålspriserna med cirka 30 procent under det att jordbrukarnas avräkningspris på mjölk icke torde kunna ökas, innebär enligt utskottets mening en så avsevärd förskjutning i inkomstfördelningen emellan olika grupper av jordbruk, att syftet med 1947 års beslut i denna del håller på att äventyras.

Såsom framhållits i motionerna I: 505 och II: 640 har flertalet mindre jordbruk i vårt land sådana naturliga förutsättningar för mjölkproduktion, att de icke i större utsträckning kunna övergå till annan produktion. Denna typ av jordbruk finnes i stort antal i samtliga jordbruksområden och kan därför enligt utskottets mening icke avgränsas genom någon regional indelning. Den i årets uppgörelse antydda formen för överföring av medel till de jordbrukare, som äro i huvudsak beroende av mjölkproduktionen, synes därför icke kunna tillämpas i så stor utsträckning som kan anses motiverat i dagens läge. Enligt vad som upplysts under utskottsbehandlingen räknar man med att cirka 24 000 000 kronor skulle tagas i anspråk för clearing emellan olika bygder. Då medlen delvis uppsamlas i de bygder som erhålla pristillägg, blir nettobehållningen för dessas del mindre. Utskottet delar den uppfattning som framförts i motionerna I: 505 och II: 640, nämligen att mjölkproducenterna vid basjordbruk och småbruk måste tillföras avsevärt större belopp, vilka delvis böra uppbringas genom en mjölkavgift så konstruerad, att de större jordbruken, som kunna utnyttja det höga priset på oljevaxter och spannmål, få nöja sig med ett något lägre mjölkpris. Utskottet tillstyrker följaktligen dessa motioner och förordar en skyndsamt utredning av frågan, huru en prisdifferentiering till förmån för småbruk och basjordbruk lämpligen skall utformas. I avvaktan härpå torde de medel, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle användas för regional clearing, lämpligen böra reserveras under regleringsårets fyra första månader.

Beträffande de allmänna och särskilda mjölkpristilläggen vill utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, att desamma skola utgå med oförändrat be-

lopp under den del av nästa regleringsår, som nu är i fråga. Frågan om mjölkpristilläggets användning för tiden 1 januari—31 augusti 1952 torde enligt utskottets uppfattning böra prövas vid den utredning som utskottet nu förordat. Utskottet kan sålunda icke biträda det i motionen II: 643 framställda yrkandet i fråga om mjölkpristillägget.»

dels ock utskottets hemställan under punkten C bort lyda sålunda:

»C. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 505 och II: 640, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsamt utredning av problemet, huru man bäst skall kunna åstadkomma en sådan differentiering av mjölkpriset, att i första hand de mindre jordbruken, som på grund av naturliga förutsättningar äro särskilt beroende av mjölkproduktionen, kunna erhålla en rättvis andel av kompensationen för de höjda arbetskostnaderna utan att en nödvändig anpassning av mjölkproduktionen till marknadsläget äventyras, samt att vad i motionerna anförts måtte beaktas vid utredningen.»